

Godfried of De godsdienst op 't veld

Prudens van Duyse

bron

Prudens van Duyse, *Godfried of De godsdienst op 't veld*. C. Annoot-Braeckman, Gent 1842

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/duys002godf01_01/colofon.php

© 2015 dbnl

dbnl

[Voorwoord]

Onlangs heb ik myn vaderland bezongen, thans breng ik den Heere myn offer toe.

Den Heere, die my een vaderland heeft geschonken, den Vader myner vaderen, den Beschermer myner godvruchtige ouders, die op hun gebeente waekt.

II

De Godsdienst is als de tael: zy vertegenwoordigt het voor - by het nageslacht.

God, en de waerheden uit die bronwel des geloofs voortvloeiende, vormen den kring, waerin zich de zedeleer beweegt, en zyn de spil, waerop myn leerdicht draeit^(*).

Godfried zy dus een aenhangsel myner *vaderlandsche Poëzy*, zoo niet in den vorm, dan toch in de gedachte, die my tot het scheppen dier gewrochten aenspoorde.

Mogen beide mynen tael- en landgenooten welkom zyn! mogen beide de aendacht der Nederlanders niet onwaerdig schynen!

Nuttig moet het bezingen der Godsdienst wezen, dien innigen en, als de wereld, ouden band tusschen den Schepper en 't redelyk schepsel, de vaderen en de zonen.

(*) Ik heb er weinig anders op aen te teekenen, dan dat de uitbreiding van 't gebed des Heeren, bladz. 79, samengesteld is na de teekeningen van Flaxman op dit gebed.

III

Nuttig, vooral op een tydstip, dat onverschilligheid ten haren opzichte, als een maetschappelyke kanker, zich uitbreidt, en dat de twyfel, als een zieleworm, vele boezems verknaegt.

Hier is op 't altaer des levenden Gods de vlam uitgedoofd; daer is 't met slyk ontreinigd; ginds, omvergestooten.

De dwaes Israels sprak slechts in zyn harte: er is geen God; de dwaes, onder Christenen geboren en opgekweekt, legt voor ieder zyn versteend harte bloot.

Kind der duisternissen, bemint hy den nacht, wiens sluier zyne gruwelen schynt te begunstigen: hy wenscht, dat er geene zon moge opgaen, en daerom loochent hy haer bestaen.

Gelukkige stonden verschafte my de lier, den godvruchtigen velden toegewyd: balzem voor 't verledene en voor de toekomst.

En wat doet hy anders, dien dergelyke bespie-

IV

gelingen ophouden en wegslepen dan de grens zyner sterfelykheid overschryden, en reeds tot beter stand overgaen?

Vraegt er iemand: wat baet u die oefening? dit ten minste leert ze my, dat alles in vergelyking met den Heere nietig is^(*).

Veel heb ik sedert den bezongen Godfried geleden: onherstelbare verliezen hebben myn harte doen bloeden.

Een vriend schreef my in mynen rouw: troost in uwen ramp zult gy vinden in de grondbeginselen, die u Godfried ingeboezemd hebben.

Gezegend dan die heilige grondbeginselen, die de ziele des stervelings tot den Heere van leven en dood verheffen;

Die hem een, hier onherstelbaren, tegenspoed, vol hemelsche hoop, doen vertreden, gelyk de

(*) SENECA, *praef. nat. quaest.*

regtvaardige den draek der boosheid op den kop trapt;

Die voor hem het stomme graf van geliefden in een orakel der onsterfelykheid
herscheppe, en de star der Voorzienigheid helderder in den rampnacht doen blinken.

Vernam ik ooit, dat ik overtuiging by iemand hadde gewekt, die in verscheurende
twyfeling dobberde; dat ik eenigen lyder den boezem hadde opgebeurd, verwarmd
of ontgloed,

Bloemen en vruchten zou my de stam der Poëzy opbrengen: bloemen, verkwikkelyk
als de lente; vruchten, lavend als de herfst.

Ik zou de onsterfelyke zelfbewustheid met my ten grave dragen, dat ik niet geheel
nutteloos voor myne broeders hebbe geleefd,

En dat ik de maegdelyke Poëzy, dochter des Hemels en naest de deugd zyne schoonste
gave,

niet geheel verbeuzelde, in hoe geringe maet ik er mede bedeed wierde.

Ook de Psalmist herdacht, inslapend, met vreugde zyne gezangen: gelyk een gryzaert, die zyne jeugd in dierbare afstammelingen rond zyn bed ziet herbloeien.

David, de zoon Isaï, de hoogverheven man, de gezalfde des Gods van Jakob en liefelyk in Israëls psalmen, zeide stervend: de geest des Heeren heeft door my gesproken, en zyne rede is op myne lippen geweest^(*).

(*) II SAMUELS, XXXIII; 2.

Voorzang.
Aen den Engel der poezy.

Zie, ik zende eenen Engel voor uw aengezichte: wees zyne stemme gehoorzaam.

EXODUS, XXIII. 20.

Aen den Engel der poezy.

Er schuilt in den schoot van de stad, die my kluistert
Aen banden der zorgen, een geest van omhoog.
De statige maen, door geen wolkje verduisterd,
Streelt minder het oog.

Een vrouw, neen! een Engel, die, om aen deze aerde
Haer wieg te verraden, slechts vleugelen mist;
Die alles moet danken aen eigene waerde,
Haer kracht vergewist.

Zy sprak my: 'O Jongling, uw hymne moet klinken:
 De Onsterflykheid, dat 's de uwer waerdige stof.
 Uw heilige lier moet, als Noordstarre, blinken
 In 's Eeuwigen hof.

De handdruk der zuster is zacht, als de broeder
 Uit ballingschap weërkeert; het lachje der gâ
 Is zaelgend, de kus van de zeegnende moeder
 Is goddelijk, ja.

Welaen, zoo gy zingt, zoo gy zingt voor de zielen,
 Zoo gy me doortintelt en voert boven 't slyk,
 Zoo gy onze broeders voor d'Eeuwge doet knielen,
 Het oog op zyn ryk,

'k Zal zuster, vriendinne, 'k zal moeder u wezen;
 'k Beloof u een blik zoo als 't moederhart schiet
 Op 't wichtje, dat om hare smart te genezen
 De lipjes haer biedt.

Ja, 'k druk dan op 't voorhoofd, waer 't dichtvuer op flonkert,
 Den kus der verrukking, dien 't Hallel my schonk,
 Als zegel der vriendschap, die nimmer verdonkert,
 Wat grafnacht er zonk.'

Nu zweeg ze, en een lachjen omzweefde haer lippen.
 De Onsterflykheid wydde ik de siddrende snaer.
 Onsterflyke, die u die tael liet ontglippen,
 'k Bezong u in haer.

Neen, God heeft geen lichtstraël in 't breinvat geschoten,
 Opdat hy in vreeslyken doodsnacht verdoov'.
 Neen, God heeft geen liefdevlam 't hart ingegoten,
 Den grave ten roof.

U, Engel der Dichtkunst, bemin ik. Onsterflyk
 Die heilige vlam, als haer Schepper, als God;
 Onschendbaer dit zielenverbond, onbederflijk
 Dit opperst genot.

In zinlykheid ligge de steedling begraven,
 De Belg kruip' verslaefd in het schandlyke stof,
 Verfransching moge inborst en tonge verslaven,
 Wat geeft my hun lof?

Dat elk my vergete: gy, lees deze zangen!
 Uw wekwoord bezielde d'onmagtigen toon.
 En zegge u een traen op uw zalige wangen:
 Verdiend is zyn loon.

1839.

Godfried.
Eerste zang.

En, het volk weggezonden hebbende, is hy alleen den berg opgeklimmen,
om te gaen bidden.

MATTH. XIV. 23.

Eerste Zang.
De wereld en de eenzaamheid.

I.

Onsterfelyke Ziel, gy zult voor d'Eeuwge zingen!
Ontvlam het aerdsche hart der vadse stervelingen,
En voer den banneling van uit het lage stof
Tot in 't geheimvol schoon van d'open starrenhof.
Vervroeg hier reeds den toon der beter bovenwereld,
Terwyl een danktraen op godvruchte wangen perelt;
Ja, dat in melody uw rein gevoel vervliet':
De Godsdienst op het veld zy 't uwer waardig lied!

Zing! de adem Gods, die, uit de ontsloten hemelbogen
 Ter neder dalend, eens aen 't niet u heeft ontogen,
 Blaes met den gloed u aen der heilge Poëzy!
 Gelyk de zachte wind een stem vol harmony
 D'Eöolsche luit verleent, die, om 't altaer gehangen,
 By 't plegtig snaergeruis den bard verwekt tot zangen.
 En blyv' myn landgenoot, die voor Jehova knielt,
 Schoon lang myn stap van de aerd verdween, door my beziel
 Met die verheven zucht, die zy niet kan ontvlerken,
 Als zich de aenbidder heft in de overwolkte perken!

II.

Reeds achttien malen had het lieve lentsaizoen
 Den vlaemschen grond versierd met een tapyt van groen,
 Sinds Godfrieds wiegje wankte. In 't stadsgewoel verloren,
 Gevoelt hy zich altyd door de eenzaamheid bekoren.
 Vroeg had de Godsdienst in zyn harte 't zaed gezaeid,
 Welks milde vruchten eens het werkend leven maeit.
 Wanneer hy op 't tafreel van hemel en van aerde
 Met onverzaedbaer oog, de handen opwaert, staerde,
 Wat werd hem 't vlugtig stof by 't eeuwig opperryk?
 Hoe zwaer woog hem de voet, gekluisterd aen dit slyk!

De vorstelyke Bard deed hem by d' uitroep weenen:
 'Wie zal de vrye wick van 't duifje my verleenen,
 Op dat ik styge tot myn Schepper in myn nood,
 En ruste vinde, als 't kind op zyner moeder schoot!'

'O, bad hy vurig tot het ongeschapen Wezen,
 Als hy zyn liefdenaem in starrengloed mogt lezen!
 't Gevoel, het diep gevoel van al uw majesteit,
 't Gevoel, het diep gevoel van al myn nietigheid,
 Verheft myn dankbre ziel tot u, en stort haer neder.
 Uw magt zy eindloos groot, uw liefde is eindloos teeder.
 De hemel, de afgrond, heel natuer zendt hare stem
 Tot ons en roept: O Mensch, kniel, en verzink voor hem!
 Maer 't kinderlyk gevoel, doorbruisend hart en ader
 Van 't reedlyk schepslenheir, spreekt zacht: Ge aenbidt uw Vader;
 De traen hem toegeweend, de dank van liefde stom,
 Verhoogt u tot den rang van 't zalig geestendom.'

Ja, de eedle jongling, in den schoot der stad begraven,
 Kruipt in geen band van eer-of goud-of wellustslaven.
 Het onveroudrend heil geschonken door natuer
 Puert zyn gevoel, stelt zyn verbeeldingskracht in vuer;
 Natuer blyft voor hem weelde, en de eerste zyner driften.
 De Bybel en Homeer, die goddelyke schriften,
 Haer beeldnis allerreinst weerspieglend, blyven hem
 Ook meest geliefkoosd om eenvoudigheid en klem.
 Zy blyven hem een vriend, dien 't goud niet op kan wegen.
 Hy mist der moeder lach, hy mist zyns vader zegen!
 Reeds weesjen in de wieg, herinnert hy zich niet
 Den onvergeetbren kus, dien slechts hun liefde biedt,

Waer onvergankelyk het teêrst belang in ademt,
 Dat toekomst, levensloop, ja, de eeuwigheid omvademt.
 Ach, eenzaam liep zyn pad, in een woestyn verdwaeld,
 Waer schaers een beekje mort, een enkel roosje praelt.
 Zyn magen rusten zacht, ter zyde van zyn vaderen;
 En Vriendschap, slechts nog kind, zag hy die maegd hem nadren,
 Ze omsluerde hem sinds haer liefderyk gelaet:
 Een donkre morgen na een gouden dageraad!
 Toch is hy zalig weêr, als hy, na 't zorg-ontknellen,
 Met blyverhaesten tred de velden toe mag snellen,
 En, van een edel dier, zyns vaders trouwen vrind,
 Zyn hond, gevolgd, de rust in hunnen schoot hervindt.
 Of wil zyn dichterziel op grootscher schouwspel staren,
 Hy wendt het weidend oog van d'akker op de baren.
 Al peinzend nadert hy tot de onafmeetbre baen,
 Zoo vol ontzachlykheid, van d'eeuwgen Oceaen,
 En hoort het fier gebruis der sombre golvendrommen,
 Die in de verte, als uitgevaste wolven, grommen,
 Of berggewyze steigren in den zonneglans,
 Als 't lamrenkoor by lente in huppelenden dans.
 't Zy ze opstaen in hun woede, of vlakgestreken slapen,
 De zee ligt daer volschoon, gelyk ze werd geschapen.
 Haer vrye rug verdraegt der menschen schepping niet:
 Haer muil erkent alleen den toom van 't Algebied.
 Zy is een oorlogsros, welks manen woelig zwaaien,
 En dat men vlokken schuim ziet op zyn renpad zaeien.
 Het briescht en brult: Ten stryde! en wacht alleen de spoor
 Des meesters af, maer byt het breidelstael niet door.

In die oneindigheid, dit golfgeklots verloren,
 Waent men Gods hand te zien, en 't lofgezing te hooren,
 Dat ook die schepping bruist. De mensch ontgloeit, verstomt,
 Gezonken in zyn niet, en bidt, diep neêrgekromd.

En Godfried, 't bevend strand of rustig veld betreden,
 Vindt staêg de schepping één in haer verscheidenheden.

Als Vesper aenblinkt in de verte en scheemrend lonkt,
 Begeeft hy stad en wal. Zyn juichend oog ontfonkt
 By 't purprend zwerk, zyn borst mag ruimer ademhalen,
 Zyn ongestuite blik den omtrek overdwalen.

Zyn zielsoog weidt er mede in min bekrompen perk,
 En 't scheppend brein ontwaekt by 't zien van Jovaes werk.

Hier ziet hy zich den stroom een eigen looppad delven;
 Daer, 't eeuwenoude bosch, met groenende gewelven,

't Zwerk ingeklommen; ginds, het trotsche reusgeberg,
 Dat met zyn spitse kruin de blauwe wolken tergt,

Met diepe dalen, als ten afgrond weggezonden;

En langer blyft hy niet aen 's menschen werk geklonken,

Waer deze een prachtgebouw, door zuilenrei bezielde,

Stout optrekt, morgen ligt door ééne vonk vernield.

Op 't veld geniet hy, ja; op 't veld mag hy eerst leven,

Als hy het woud doorstapt, langs stroom en dal gaet zweven,

En, met zich selv' genoeg, tot eigen ziele spreekt,

Terwyl de koele dauw op kruid en akker leekt.

III.

Maer wat is eenzaamheid, zelfs in 't wellustig Eden?
 Genot van éénen stond, door mymring dra vertreden.
 Wat geeft hem beemd en berg, en wond en waterval?
 Wat, al de majesteit van 't opgepronkt heelal?
 Geen oog ontmoet het zyn', wat schoon tafreel het streelde;
 Geen hart klopt met het zyne in onverdeelde weelde;
 Geen hand rust in de zyne, al wandlend door het veld;
 Geen mond, wanneer zyn borst van dankbre aanbidding zwelt,
 Bidt meê. Vergeefs hoort hy den zang der nachtegalen;
 Vergeefs ziet hy natuer in bloemenkleeding pralen,
 Den boezem opgetooid met bloementros en oegst;
 Hy mist een zusterziel, en alles is hem woest.
 Hy prangt in minnend' arm haer vast, maer slechts in droomen,
 En voelt zyne eenzaamheid, wen de Oostervlammen stroomen,
 Te dieper; 't glanzend beeld herroept hy: vruchteloos!
 Zyn oog staet uitgedoofd; verpletst, zyn wangenroos.
 De onzalige verkwynt: geen kunstschrift streelt hem langer.
 Doodsch wordt zyne eenzaamheid, van sombre liefde zwanger.
 Hy mint een maegd - een maegd, die zyn verbeelding schiep.
 Hy zoekt, maer vindt ze niet: de wonde kankert diep!

IV.

Eens zat hy aen een vliet, in mymring weêr verzonken,
 Aen zyn geliefkoosd beeld, zyn droombeeld, vastgeklonken,
 En in de treurigheid, die in zyn boezem stak,
 Allengs verdiept, gelyk een muschje op 't eenzaam dak.
 Zyn trouwe vriend, de hond, dien hy zoo dikwyls streeelde,
 In 's meesters wee zoo droef, zoo vrolyk by zyn weelde,
 Zag treurig lang op hem, wiens pad hy nooit verliet,
 En lekte teêr zyn hand. De onzaelge zag het niet!
 Vergeefs dat aen zyn voet het zilvren vlietje suiste,
 En 't labberkoeltje door 't hergroenend loover ruiste,
 Hy staerde op 't effen zwerk: zyn oogen werden nat,
 En 't vlietje ontfing zyn traen, met drop by drop ontspat.

Wanneer een heldre stem van d'overstaenden akker
 Hem tegenrees: zy zong zyn zielesluimer wakker -
 De stem eens bouwmans, die zyn lange taek volbragt.
 Hy hief een rustig lied den Schepper van den nacht.

[Werkmans avondlied]

Weder is de dag verstreken,
't Eerlyk daeglyksch brood verdiend,
Zorg en arbeid stil geweken
Voor den avond, onzen vriend.

Zie, hy daelt allengskens neder
Van de grauwer wolkenbaen,
En de lieve rust daelt weder:
God is met ons leed begaen.

Welkom, Avond! welkom, ruste!
Kom en keere aen deez' myn borst
Al wat myn is: 't daglicht bluschte;
De avond maekt my meer dan vorst.

Nu zal ieder beet my smaken,
Door de liefde voorgedischte;
Nu zal ieder teug my smaken,
Die het huisgezin verfrist.

In het midden van de schyven
Nestelt vaek een zorgenhoop.
Laet de ryke in weelde dryven,
Eetlust is voor werk te koop.

En valt de eeuwge nacht van 't leven,
Allen rusten by elkaâr;
Loon naer werk zal God dan geven
Aen den vorst en bedelaer.

De ontroerde Godfried zag den zanger huiswaert treden,
't Ros voor hem dryvend, tot gezel der werkzaemheden
Vergund door d' Alvoorziende aen zwoegend' akkerbouw.
Het hunkerde den stal bly tegen. 's Landmans vrouw
Kwam toegesneld; zy droeg een kindtje, d'eersten zegen
Der zaligste echt, en stak 't den gade lachend tegen.
En hy, gelukkiger dan de allergrootste vorst,
Hy drukte beurtlings kind en moeder aen de borst,
En plukte een vaderkus op beider wangenbloesem;
En 't kozend liefdepand hing aen haer moederboezem!

En Godfried zag het aen, en keerde traeg naer stad.
Geen enkel lampje blonk op 's jonglings eenzaam pad
Uit eenig hutje of 't deed den armen dweeper droomen
Van liefde en zaligheid, wier bronwel daer moest stroomen.
De maenbol zilverde; 't was of Gods aenblik viel
Op hem; hy bad, en hoop daelde in des lyders ziel.

V.

De lente wykt allengs, en laet heur balsemgeuren
D'ontloken velden na. Houdt Godfried op te treuren?

Heeft hem natuer verkwikt uit de algenoegzaamheid
 Waermeê ze, als dochter Gods, het menschdom overspreidt?
 Nog slaept de stad: hare yzren poort kraekt pas ontsloten;
 Pas is ter Oosterpoort een lichtstrael uitgeschoten.
 Een vlugge voet stapt door het natte veld, en 't oog
 Des wandlaers rigt zich op ten grauwend' hemelboog.
 Een gouden luchtbal hangt aen halfgeklaerden hemel;
 Nog is de kim gehuld in scheemrig wolkgewemel,
 Dat onder hem zich breidt, maer hooger op tot glans
 Versmelt: die glans wordt gloed, en purpert zacht den trans.
 Maer de akkers dryven nog in blanke lentenevelen.
 Men ziet des aerdryks zweet by dauw ten hoogen hevelen:
 Een stip van 't landschap ryst op d'achtergrond; de zon
 Verjaegt de neevlen, en ontsluit haer vlammenbron.
 De luchtbal is niet meer, door rooden schyf vervangen.
 De bosschen scheemren reeds, die aen de kimmten hangen
 In donkergroenen dosch: zy heldren in den gloed
 Des dags, en de omtrek dryft in vollen stralenvloed.
 Het minste kruid ontkrult zyn blad, niet langer treurig;
 De minste bloem ontsluit haer kelkje frisch en geurig,
 De dauwdrop perelt, waer zich 't grastapeet ontspant,
 Het zwerk is opgeblauwd, en 't groen bediamant.
 Verkwistend stroomt het licht uit Gods ontsloten handen,
 En 't vooglenkoor zingt hem, by 's menschdoms offeranden!
 De Jongling ziet het aen, met welkomgroetend oog,
 Nu op het veld gevest, dan op den Oosterboog,
 En, door het schoon verrukt alom zoo grootsch ontwikkeld,
 Stroomt op de lip zyn ziel, tot dankbaerheid geprikkeld:

‘Alvader, gy, wiens lof in 't minste windtje spreekt,
 Wiens liefde in 't roosjen aëmt, en in den dauwdrop leekt,
 Wiens Vaderstemme zelfs in 't wolkenschokken dondert,
 'k Heb steeds natuer in u, en u in haer bewonderd.
 Maer, in wat bruidsgewaed uw dochter stond getooid,
 Voorwaer, aenvalliger was ze in myne oogen nooit.
 Nooit streelde 't vooglenkoor zoo zacht myn luistrende ooren:
 Het daglicht en de liefde is saem voor hen herboren.
 Alvader, zoo myn lied ook tot uw troon kan gaen,
 Myn minnend hart zegt ja, ontfang deez' dankbren traen.
 Myn liefde steeg de nacht der eenzaamheid te boven.
 Weêr mag ik aen de min, weêr aen 't geluk gelooven.
 Myn' mond, die gistren bad: Genade, Heer! ontvloeit
 De naem der lieve maegd, die me aen heure onschuld boeit:
 Myne Ada!’ En hy zweeg, en gloeide Gode tegen:
 Die naem was gansch een lied, een lied vol liefde en zegen.
 Hy vestigde den blik op 't koestrend morgenlicht:
 't Schoot nimmer blyder strael op Godfrieds aengezicht.

VI.

Hy vond in 't eind' de vrouw, zyne eenigste uitgelezen,
 Dit wonder ondermaensch en bovenaerdsche wezen.
 Haer leest was als heur deugd: aenvallig en volschoon.
 Groot en eenvoudig, had ze een scepter op den troon,

Of by den herderstoet een eikstaf kunnen voeren.
 Geen waen of zegezucht kon hare rust ontroeren.
 Zy school in eenzaamheid, by stillen adelstand,
 Nu in den steedschen wal, dan op 't herbloeiend land;
 En steunde, aen d'eerbren haerd, op hare jonge schouderen
 Den huisselyken last van heur gelukkige ouderen.
 Ja, de adel van het bloed lag haer op 't eël gelaet.
 Natuer verkwistte wel in liefdryke overdaed
 Heur gavenschat aen haer, door al de jeugd gehuldigd,
 Maer zy was, nevens God, zich selv' haer deugd verschuldigd.
 En Godfried zag ze, en bloosde: eene electricke vonk
 Vloog schichtig uit haer oog by d'eerstgeboden lonk.
 Zy hadden zich verstaen: by tael-en kusgetoover
 Vloot in elkanders borst de ziel met d'adem over.
 Het langverhitte brein vond kalmte. Uit ramp ontwaekt,
 Is hem de schepping Gods thans schooner, thans volmaekt.
 Vervuld is thans zyn droom, ja, meerder dan zyn droomen.
 Thans is zyn zaligheid, zyn huwlyksheil volkomen.
 Aen Adaes volle borst, fier op die moederkroon,
 Speelt daer een zuigeling, zyn evenbeeld - een zoon.

VII.

't Was feest, 't was bal: met onoptelbre kringen blonken
 De luisters, mild omzet met aerdsche starrenvonken;
 Den regenboog gelyk, weerkaetsten ze ieder strael
 Met zevenkleurig licht in paerlen van kristael,
 Terwyl de ontstoken pracht alom zich wederspiegelde.
 't Muzyk porde elken voet tot dartelen: men wiegelde,
 En slingerde in het ronde op trippelende maet.
 't Wellustig oog verdwaelde op goud en pronkgewaed,
 Vooral op schoonheids bos. Het reukwerk geurde; tuiltjes
 Ontloken, als de lach der schalksche wangenkuiltjes.
 Maer welk een lach of lonk naer de overwinning stond,
 Zy weken allen voor den zoeten blik en mond
 Der minlyke Ada, die door onschuld 't schoon verhoogde,
 Waer, met verdwaesden waen, de trots der maegd op oogde -
 Der minlyke Ada, die als moeder, gade, en vrouw,
 Het sprekend voorbeeld was van liefde, deugd en trouw.
 Men ziet den zomernacht de wieken rasser reppen,
 De glans van 't bal verbleekt voor 't morgenlicht. Aen 't ebben
 Vervloeit der dansers stroom, het voorhoofd klam en warm.
 En Ada vlugt de zael, omgord van Godfrieds arm.
 Nooit was ze aenvalliger, nooit heeft hy meer genoten.
 Het neevlig Oost had droef de zon haer pad ontsloten,
 De windtjes fladderden in 't gaes van 't luchtig kleed.
 Verkoudheids kille hand verdroogt haer gudsend zweet.

Een enkel windtje woei, en 't bloemtje lief van kleuren
 Zal, met gebukten hoofde, eerlang ellendig treuren.
 O Schoonheid, tooverglans, maer phosphor! gy verzinkt
 Voor 't blindgeschitterd oog, als gy verleidendst blinkt.

Zy kwynt, de jonge vrouw. De Godsdienst stelt haer tranen:

Nu wendt ze 't smeekend oog stil naer de hemelbanen,
 Dan, naer het spelend kind, dat, wen de morgen daegt,
 Den sombren vader ligt: 'Waer, waer is moeder?' vraegt.
 Zy kwynt steeds banger. 't Oost onsteekt weêr zyn geflonker,
 Maer 't starlicht van heur blik, bedreigd met eeuwig donker,
 Versterft; heur wang verfletst; nog blyft ze schoon, maer, ach!
 Het medelyden slechts ontkiemt uit Adaes lach.
 Zy prest het kind aen 't hart, waer onder 't heeft gelegen,
 En schenkt het in een snik den laetsten moederzegen;
 Haer gâ drukt ze aen den mond, die onlangs trouwe zwoer;
 Smeekt hem voor 't liefdepand te leven, en..... Te loer
 Lag de onverbidre dood: haer woord is afgebroken,
 Haer levenstoorts gebluscht, aen hooger vlam ontstoken!

Hoe grooter weelde dat zyn liefde plukken mogt,
 Te dieper leed had de onvoorziene ramp gewrocht.
 Zyne Ada is niet meer; zy is niet meer op aerde,
 Door wie hy 't levenslicht smaekte in zyn volste waerde.
 Gesloten is het oog, waeruit een hemel blonk -
 De mond, waeruit de zang van hooger wezen klonk.
 Het wreed herdenken drukt, met yzren voet, hem neder;
 't Geeft aen de woesteny der eenzaamheid hem weder.
 Zyn brein bezwykt by zulk een vreesselyken kamp.
 'Onzeker is myn hoop, te zeker is myn ramp.

Een nutloos wezen aëmt tot 's levens verste palen,
 De booswicht ziet zyn dak met zegen overstralen,
 En, ach! een worm doorknaegt haer bloem, gestort in 't slyk.
 Ik ben geen gade meer, ik ben een wandlend lyk.'

Dus gilt de ellendige; de redestar ging onder:
 Zoo stompt het scherpst gehoor door d'uitgerolden donder.
 In jammernacht verzinkt zyn hoop en heilgeloof,
 En ziende werd hy blind en hoorend werd hy doof.
 In slepend rouwgewaed en de oogen uitgekreten,
 Is slechts de wanhoop doodsch aen Adaes graf gezeten.

O blindheid van den mensch! o zielskortzichtigheid,
 Die d'Alvoorziede viert wanneer 't geluk ons vleit,
 Maer als zyn vaderhand ons nederdrukt, vermetel
 Durft twyflen aen 't bestaen van d'onverwrikben zetel,
 En d'arm, die zich van daer op wat hy heeft beziend
 Almagtig strekt, door 't lot verkort waent, of vernield.
 Gy, Sterfing, hebt voor u slechts de u beperkte zonnen,
 Maer de eeuwigheid behoort den staf des Onbegonnen!

Vergeefs wendt Godfried 't weenend oog op 't wicht, haer beeld.
 Ach, rouwherdenken zelfs wordt uit dien blik geteeld.
 De kleene Karel ziet zyn vader eenzaam weenen,
 Kust zyn verbleekte wang, slaet de armtjes om hem henen,
 En vraegt naer moeder weêr aen zyn verbryzeld hart.
 De vader stamelt: Kind!.... verstikt in stomme smart.
 De wanhoop slaekt haer prooi allengs uit heure banden.
 Eene enkle vuerbaek licht ter langgewenschte stranden
 Der rust zyn hulkje voort, dat met d'orkaen nu spot:
 De stem des donders zelf brult in zyne ooren: God!

VIII.

Maer zal hy langer hier 't vergiftigd leven slepen,
 Op al zyn stappen door 't herdenken aengegrepen?
 Dronk hy niet op die sponde eens liefdekussen in?
 Bekroonde niet dien disch het zaligst huisgezin?
 Deed hem die stille haerd niet zorg en zucht vergeten,
 Wen, als een patriarch, er 's avonds neêrgezeten,
 Hy met verheugden arm zyn gade omslagen had,
 't Lief wichtjen op den schoot, ach, nu zyn laetsten schat?
 Die sponde, disch en haerd, ja, alles hoort hy spreken
 Van huwlykzaligheên, gelyk een droom geweken,
 Die naer hy 't argloos brein in zoeter beelden wiegt,
 Te dieper angel laet, als hy by 't licht vervliegt,
 En zuchtend te vergeefs die fraeivergulde logen
 Te rug geroepen wordt, met weêrgesloten oogen.
 De stadswal valt hem bang, maer troostend wenkt het veld.
 Hy is een stil verblyf, met Karel, toegeseld;
 Een stil verblyf, door 't loof met groen gordyn omhangen,
 Bezielt door blad- en vlietgeruis, door vogelzangen,
 En dat op 't vlakke veld een open uitzicht heeft,
 Als 't eerstontwakend oog in 't schoon der schepping zweeft.
 De aenvallige natuer is 't beeld der beste moeder:
 Hoe koestrend is haer schoot! Hy tuigt van d'Albehoeder

By d'ongekweekten bloei, die zich alom verheft,
 En ons door kleur en geur 't wellustig zintuig treft.
 In 't midden van 't gewoel, 't gedaver en 't gedonder
 Der stad verdooft haer stem. Der schepping eeuwig wonder
 Houdt op voor 's steedlings oog een wonderwerk te zyn.
 Dit oog wordt slechts verlokt door golvend prachtsatyn,
 Door trotschen veedrenzwier, verblindende saffieren.
 't Wil marmren vazen, spiegels, luisters, fakkelvieren.
 Het hongert onverzaed naer pracht en gloor en glans,
 En vraegt zelfs van de kunst een valschen bloemenkrans.

Ook Godfried was natuer nu tot een zoon geworden.
 Zyn blik weidt in Gods werk en onverstoorbare orden.
 Hy vindt de kalmte op 't veld en altyd nieuwen troost,
 Hier, waer op elk gelaet het reinst genoegen bloost,
 Den dageraad gelyk, geklommen langs hun akker.

IX.

Nauw zingt de luchtkoorael zyn eersten nachtslaep wakker,
 Of hy verlaet de sponde, en stort een dankgebed,
 En stapt de velden in, met onverstrooiden tred.

De kunst, in 't plegtigst uer voor 's Eeuwgen troon geboren,
 Toen zich het zanggejuich der Morgenstarrenkooren
 Verhief, pas rondgestrooid in de onafmeetlykheid,
 Erkentelyk weêrklonk van kring tot kring verbreed,

Door Godgwyde luit verrukt werd opgevangen,
En weder uitgestort in eindelooze zangen -
Die kunst, die eenge kunst in heilige sfeer gebaerd,
En Poëzy genoemd door de opgetogen aerd,
Liet hooger voorhoofd, waer zy eens haer merk op prentte,
Nooit onbezielt, by d'uitgeslagen wolkentente
Van d'aengebroke dag, naer de eeuwge wet ontblaekt;
Dit sprekend zinnebeeld der liefde die steeds waekt,
En sprekend zinnebeeld des luisters van haer Schepper,
Die zelf de koets geleidt der zon, dien vuergen klepper!
Die kunst, geen kunst voorwaer! die stem van reiner lucht
Spreekt dan in elken blik, en zingt in elke zucht.
Dan opent zy haer bron voor d'ingeschapen zanger,
En giet de gouden schael, van geestverrukking zwanger,
Op zyn verheven hoofd, dat hy, als een profeet,
Omhoog heft, en dat al 't vergangelyk vergeet.
Ook Godfried voelt haer gloed by 't ochtendrood ontwaken.
De Poëzy komt neêr uit de ongenaekbre daken
Tot hem; hy bidt, en schiet haer vleuglen aen, ontgloeit,
En steigert tot den Heer, uit wien die heilbron vloeit.

[Morgenhymne]

O Koning van den dag, die tot de verste palen
 Der wereld, op een wenk uw schittring uit doet stralen,
 En van den wolkentrans des afgronds diep verlicht,
 Gy, die de dagen, die de jaergetyden regelt,
 En 't scheppingsboek ontzegt,
 Wat sterveling doorstaet uw blindend aengezicht?

Gelyk een held, een reus, met eertrofeën omhangen,
 Die aenstapt, by alom geheven zegezangen,
 Voor wien 't verlost volk in 't voetzand nederbukt,
 Bevreesd een enklen blik te heffen naer zyne oogen,
 Terwyl hy, opgetogen,
 Voortwandelt in zyn pracht, die 't vaderland verrukt;

Zoo daegt gy uit uw koets, bestrooid met Oosterroozen;
 Zoo treedt ge in 't oude spoor, met jeugdig wangenblozen,
 En wandelt op het pad, dat u Gods hand ontsloot;
 Zoo zegepraelt ge op 't nachtgebied... Neen, meer verheven
 Giet ge aldoortintlend leven
 Met volle stroomen uit uw nimmerleêgen schoot.

O goddelyke Zon, by wien u vergeleken?
 Elk beeld verdwynt, als mist voor uw gezicht bezweken.
 Een enkel daegt voor 't hart, dat niet, vertwyflend, treurt:
 't Is hy, wien ge ons vertoon, als bronwel uwer glansen,
     Wen ge opschiet uit de transen,
 En 't scheppingsrond herschept, het doodskleed afgescheurd.

De wilde valt voor u op 't aenschyn neêr, verzonken
 By d'uitgevloten strael van uwe almagte lonken;
 U rigt de wyze zelf in 't hart een outer op.
 Hy zwymt by 't denkbeeld aen den Schepper uwer klaerheid.
     God wordt hem zichtbre waerheid,
 Zoo helder als uw licht, zoo zacht als de ochtenddrop!

O, de ongodist alleen nypt in verblindheid de oogen
 Hier toe; die oogen reeds met eeuwgen nacht omtogen.
 Niets ziet hy van uw schoon, volschoone Levensvorst!
 Hy kruipt, als 't stom gediert; hy, lager dan die lagen,
     Met de oogen neêrgeslagen.
 Geen licht, geen vonk, geen vlam dringt door tot de yzren borst.

Niets ziet hy van al 't schoon van aerde, zee en hemelen;
 Niets hoort hy van dit koor, dat, by 't ontwakend wemelen
 Der velden, samensmelt tot éénen welkomgroet.
 De ompluimde dagheraut moge u aen 't dorp verkonden,
     Geen losgebroken monden
 Der vooglen klemmen ooit in dat verslykt gemoed.

De planten juichen zelf', met lavend vocht bedropen;
 U luikt de jonge bloem haer geurgen boezem open;
 De boom ontplooit zyn blad, de bloesem rypt tot vrucht.
 Het oilam huppelt rond, en bleit zyn vreugd u tegen;
     Weêr brult, zyn hol ontstegen,
 De leeuw, en de adelaer doorklieft de ontvlamde lucht.

En 't menschdom zou verstokt en ondoortinteld blyven!
 Neen! ook myn lied zal voor den eeuwgen zetel dryven,
 Gepaerd aen 't lofgejuich van 't biddende heelal.
 Die hooger omzweeft dan de zon, moog' haer bezingen.
     Die taek past hemelingen,
 Versmeltend in 't gegolf van 't godlyk maetgeschal.

Naer u, o Lichtstroom, zal myn brekend oog zich wenden.
 Wil op myn doodsbed nog een koestrend straeltje zenden,
 En zinke ik saem met u in 't duister, tot de bron
 Des aenzyns weêrgekeerd, tot d'allerbesten Vader,
     De volste wellustader,
 Dien de aerdling voorgevoelt by 't koestren van de zon!

Vergeve my de Heer, dien luid 't heelal verkondigt!
 Zwaer heb ik tegen u, Voorzienigheid, gezondigd.
 Ik was het licht onwaerd, die u ontkende, Vorst
 Der eeuwigheid. Gy hebt my aen natuer hergeven,
     Vernieuwde in my het leven,
 En eenmael vult uw hand de laefschael voor myn dorst.

Myne Ada wenkt my zacht, dit rampverblyf ontklommen.
Aenbiddelyke Hoop, uw uitzicht doet verstommen,
En de onmagt van de tong wordt selv' het opperst lied.
Ja, hy vereenigt weêr, die vaderlyk ontstrengelt.

O Ada, vroeg verengeld,
Kom, offer deze zucht: de Heer versmaedt ze niet!

Wat is al ons gezang in ondermaensche kringen?
't Geruis eens blads in storm. O Bovenzonnelingen,
Als ons uw spelend koor eens met zyn glans bestraelt,
Dan zal geheel de ziel een enkel speeltuig wezen,

En, vurig opgerezen,
Zinkt zy in dichtkunst weg, die schaers op aerde daelt.

Tweede zang.

God, die de wereld en al het daerin begrepene gemaekt heeft, deze die Heer van hemel en aerde is, woont in geen tempelen door menschenhanden gebouwd.

WERKEN DER APOST. XVII, 24.

Tweede Zang.
De dorpskerk en de tempel der natuer.

I.

Er is een grys gebouw, van frisch geboomte omgeven,
Waerby de oneffen grond vol weeldrig gras, doorweven
Van schaersch gebloemte, bloeit. Vaek delft de trage schup
Daer weêr een legersteê, met milder hemeldrup
Bedauwd, en 't weeldrig gras zou dra voor 't oog haer dekken,
Zag men geen houten kruis er de armen over strekken,
Om welke een trouwe hand, by tranen stil gestort,
Een kransje hing, zoo ras als 's levens bloem verdord.

Wanneer de wandelaer het blauwend dorpje nadert,
 Ziet hy de torenspits dier daken 't ver gebladert
 Doorbooren. Welk paleis zich voor zyn bede sloot,
 Die broederlyke woon ontsluit haer moederschoot.
 Ja, balling in 't heelal, hervindt hy hier een stede.
 Door jammer neêrgekromd, smaekt hy hier troost en vrede.
 Hier, kalm omgeven van 't voorouderlyk gebeent
 En nederbuigend op 't godvruchte vloergesteent,
 Met wapens niet versierd, maer met het woord des Heeren,
 Met Bybelspreuken die den knieler sterven leeren,
 Werpt hy geen enklen blik naer 't jammerdal meer om,
 Maer voelt Gods aenzyn diepst in 't Liefdeheilighdom.

Die haven van het dorp is zyn gewyde tempel,
 Des aerderyks altaer, des hemels eerste drempel.

Vaek knielt er Godfried voor des Opperkonings troon,
 En vouwt de handen saem, naest zyn geliefden zoon,
 Gebogen aen den voet der nederige altaren.
 En, 't zy er 't orgel dreun', wegslepend opgevaren
 Ten hoogen, en het koor den stouten hymnegalm
 Herhale, eens nagesuist door Idumeas palm;
 't Zy alles zwyge, als 't graf, eerbiedig daer betreden,
 Tot d'Eeuwge steigeren hun beider dankgebeden,
 Als zuchten ééner ziel, als stralen ééner zon,
 Gedaeld, en weêrgevloôn tot de eeuwge vlammenbron.
 Zy weten 't, wien ter eer de hemelharpen ruisen,
 Gestarnten zingen, windtjes fluitren, golven bruisen,
 't Gevogelt tiereliert, de stier verzadigd loeit,
 Aenhoort den loftoon mede aen 's menschen mond ontvloed.

Geen jammer wortelt, waer het denkbeeld leeft: Myn bede
 Verstoort een Vader niet, een God van liefde en vrede.
 Wat schuld my nederdrukk', ik blyf zyn dierbaer kroost,
 En 't nood- of dankgebed is my behoefte en troost.
 O zielsuitboezeming, die ieder leed beteugelt,
 Als gy den sterveling omhoog heft en bevlugelt,
 O zelfgeschapen zucht, die met elk voorschrift spot,
 Gy voert den zondaer zelfv' tot in den schoot van God!

II.

Niet slechts in 't tempelkoor, door menschenhand verheven,
 Stroomt innig Godfrieds beê den Schenker toe van 't leven:
 Zoo ver voor 't vliegend oog de schepping zich onthult,
 Ziet hy een heiligdom, met Godes geest vervuld.
 Op 't mildgezegend veld, in dorstige woestynen,
 Ziet hy die hooger zon met alverkwikking schynen;
 En in 't geheimvol bosch, met zyne ontzagbre pracht,
 Denkt hy, verrukt, aen die geheimvolle Oppermagt.
 Dan voelt hy zich ontvlamd, om hem een lied te zingen,
 Die liefst het oor verleent aen dankbre stervelingen;
 Dan woelt geheel zyn ziel, eene aengeslagen luit!
 Dan stort zyn liefdetoon zich met verrukking uit.

[De zang in 't woud]

Hier, onder 't weefsel van die zwierige eikenbogen,
 Waer 't eeuwenheugend woud, in sombergroenen dosch,
 Zyne armen samentrenst, als 't paer door min bewogen -
 Hier, in dit plechtig bosch,

Ryst my ook 't heiligdom der Godheid op der aerde.
 Natuer, die hem verjongt, heeft selv' zyn grond geleid;
 Het stilverhoogd altaer is 't terpje dat zy baerde,
 En daer ze een groen tapeet op spreidt.

Zoekt gy een outerlamp, met heimelyke stralen?
 Zie de albezielende, onafmaelbre zon. Zy laet
 In 't diep verschiet door 't loof heure avondglorie pralen,
 In purper vorstgewaed.

De wind verheft zich, blaest en raest door 't wieglend loover,
 En vaert de welving door van zyn aloud gebied.
 Hy zwygt, en laet den staf aen 't labberkoeltjen over,
 Dat ritselt in het riet.

Hier, Vaedren, stond welligt het outer van uw Woden,
 Dit vreeselyk altaer in de eenzaamheid gebouwd,
 En klonk het bardenlied voor helden en voor goden,
 In 't bloedig, huivrend woud.

Gy wilde tusschen geen bekrompen tempelwanden
 D'Onzichtbre sluiten, zyne oneindigheid ten spot.
 Gy wraekte 't kunstaltaer van sterfelyke handen
 Voor een onstoffelyken God.

Verheven denkbeeld, dat voor de eeuwen voort blyft leven!
 Waer' Jezus luister u verschenen, als een zon,
 In 't heiligdom, dat God zich zelve heeft verheven,
 Hadt gy geknield voor 's Wezens bron.

Zyn tegenwoordigheid wydt alles in ten tempel:
 Waer ook zyn hooger stem den sterfling zich vertrouwt,
 Er is voor biddenden geen ongewyde drempel,
 Geen ongewyd gebouw.

Maer 't plechtigst heiligdom van hem, dien niets omvadent,
 Waer zich die hooger stem den sterfling luidst vertrouwt,
 Waer de ingetogen ziel zyn grootheid voller ademt,
 Is een ontzachlyk woud.

De heidensche oudheid trok geen tempel ooit ten wolken.
 Of in den omtrek stond een heilig bosch geplant -
 Die tempel, dien natuer met zangers wil bevolken,
 Wier dank met elke zon ontbrandt.

O gy, wiens aêm door deez' bezielde takken fluistert,
 En frisscher levensstroom door de de aedren vlieten doet,
 Die 't needrig lofgetjilp van 't muschjen ook beluistert,
 Ontfang myn uitgestort gemoed!

III.

Hy bidt: volzaelge stond! dien enkel zielen smaken,
 Waer liefde en hoop in zingt. Wat stem doet hem ontwaken?
 Zoo mymrend is het lied, wanneer in teedre klagt
 De walthoorn opklimt by den naderenden nacht,
 Zyn galmen uitbreidt en met smaekgevoel ontwikkelt,
 Het luisterscherp gehoor door val en ryzing prikkelt,
 Den toon plots afbreekt, van den echo zacht herhaeld,
 Door keur van melody weêr op ons zegepraelt,
 En, zwellend voortgegolfd langs de ingeslapen dalen,
 De stilte herbezielt, als blanke manestrallen.
 Welke is die stemme toch, die onzen bidder wekt
 Uit zyn bespiegeling, de wieken uitgestrekt
 Ten hemelryk, en hem, in 's Eeuwgen schoot verloren,
 Op aerde ontwaken doet? - 't Is 't met de kunst geboren.
 Gewiekte bardeken der lente en eenzaamheid,
 De nachtegael. Daer kweelt, by 's avonds majesteit,

't Welluidend vorstje der ontwaekte vogelkooren,
 En voelt zyn zegezucht, by 's kampers toonen, sporen.
 Geen menschenkunst, het zy ze in stoute snaren spreekt
 Of op de dwarsfluit zucht, die zoo de borst doorweekt,
 Die met zulk tooverheil de ziel kan overdelven,
 Als 't zwierig zangertje der stille boschgewelven.
 Daer daelt, daer ryst zyn toon, verscheiden saem en één,
 En klinkt en klatert rond, en schynt nu in gebeên,
 Dan in een jubellied den Eeuwige te danken.
 Des echos mond herhaelt die uitgezette klanken,
 Maer zoeter weêrgalm vindt het vogeltje in de ziel
 Des wandlaers: 't is of hem een wellustraen ontviel!
 Ja, 't zingt; het vliet geheel in melodystroom over.
 De bloem geurt zoeter, 't bosch ontluikt met groener loover,
 De zefier lispelt nauw, de vooglenrei ligt stom.
 Het zwygt: men luistert nog, en 't bosch is heiligdom!

IV.

Moog' 't dorp geen kunstenaer 't voorleden op zien dagen
 Door uitgeleerd penceel of fikse beitelslagen,
 't Heeft zyn tafreelen ook, wier schoon verbaest, verrukt.
 Ziet gy dien zwarten reus, die voor geen stormen bukt,

Ginds ryzen, als een groot en zegeryk herdenken?
Ziet gy zyn lyf den grond nog dekken, trots het krenken
Der eeuwen?... 't Is de rest van d'ouden burgt, welligt
Door eenig ridder na den kruisvaerttocht gestigt,
Na hy de kruisbanier op Salems wal deed golven.
Nog steekt de burgt het hoofd, ter helft in puin bedolven,
Den nacht der tyden uit. De bloem ryst op dat puin,
Als een herinnering, die de ongeknotte kruin
Verheft! Dit overschot voert nog de wandelaren
In 't grys voorheen terug der burgten en altaren,
Gerezen langs het veld. Der vaedren godsvrucht leeft
Nog voort in 't puin, dat voor der eeuwen zeis eerst beeft.
Daer zit de vader soms naest Karel: 't graf van ridderen
Verneemt de eenpaerge bête der twee geknielde aanbiddersen,
Aen 't voorgeslacht gesnoerd door d'eeuwen Godsdienstband,
En met de stem vertrouwd van God en vaderland!
Zoo knielt de priester, uit zyn erf door d'wingelanden
Verjaegd en stervend naer thans dubbelwaerde stranden
Terug gekeerd; hy bukt, voor 't gruwelfeit lang stom,
Te dieper neder in 't verwoeste heiligdom,
En, doofde 't wierookvat en zwygen de oude psalmen,
Bidt er nu te inniger, met toegesloten palmen,
En denkt de braven na, die sluimren in den grond,
Waer Gods altaer ten schut van menschengraven stond.

V.

Moog 't dorp geen schouwburgpracht, gelyk de stad, ontplooiën,
 Natuer en menschenmin, die woestenyen tooien,
 Versieren 't met den dosch, geweven door de hand,
 Die 't prachtig wolksatyn der hemeltente ontspant;
 En 't troostend outer ziet er beter offeranden
 Dan 's oudheids rundrenbloed of wierookgeur ontbranden.

Aen d'uihoek van het dorp groent een volgeurge tuin.
 Niet ver van daer verheft een kerkje de achtbre kruin,
 En 't gothisch torentje versiert de blauwe daken
 Der woon, waer Christenliefde op ziekte en ramp blyft waken,
 Den matten zwerver tot een karavansery.
 Nooit trad de menschenvriend haer ongeroerd voorby.
 Daer bloeit nog steeds de deugd der overoude dagen,
 Door 't heilig Bybelblad geschetst met welbehagen.
 Paleizen zinken weg by dit gewyd gesticht.
 't Woord Gasthuis zaligt hier des lyders aengezicht.
 Daerheen rigt Godfried vaek zyn eerbiedvolle schreden.
 De liefderykste zorg, de foltrendste yslykheden -
 Het menschdom, in den glans van onschuld, liefde en vrêe,
 En in den afgrond saem van wanhoop, ziekte en wee -

Ja, hel en hemel zyn in ééne zael vereenigd,
 En 't is een zwakke vrouw die zulken jammer lenigt!
 De gryzaert vindt de hem ontvallen dochter weêr,
 En 't weesje een moederhart, onvergelykbaer-teêr.
 En allen geven haer den zoeten naem der vrouwe,
 Geschonken door natuer tot een vriendin vol trouwe,
 Door d'eigen schoot gebaerd die ons het leven bood,
 Door de eigen borst gelaefd die ons haer bron ontsloot.
 De diepstrampzalige ademt zachter en geruster,
 Als hy de Gasthuisnon begroet: hy noemt haer zuster!

't Is hier geen levend graf, waerin een vadsig rot
 Verzonken ligt, dat aen des Hemels hoogst gebod,
 De liefde, waent voldaan door slaefsche plegtigheden,
 Door ydle regeltucht en werkelooze beden.
 Neen! 't is een veilige ark, waer elk bescherming vindt,
 Terwyl een zondvloed van ellenden de aerd verslindt.

Wanneer die plaeg, wier naem de Belgen nog doet beven,
 Met onverbidbre vuist de zeissen had geheven;
 Wanneer de Cholera (gelyk een geesselster,
 Die aen 't verbaesde volk d'ontvlamden staert van ver
 Vertoont) zyn vael gezicht voor 't siddrend oog deed blauwen,
 En by zyn hollen blik den sterksten arm verflauwen,
 En Belgies ademtocht bekneld had en verstoopt,
 En met een lykenoegst het kerkhof volgepropt,
 Dan klom, met aller schrik, de mannenmoed dier maegden,
 Alom ter wacht en waek, waer noodgevaren daegden.
 Zy reikten 't heilvocht toe met onverschrokken hand,
 Heldinnen van de liefde en moeders van het land.

Zie daer het maegdenkoor, gezanten des Alhoogen,
 Zie daer de zusterkens van liefde en mededoogen;
 Die sterke vrouwen, schaers in 't stadsgewoel geteeld,
 En meestal op den schoot der landvrouw eens gestreeld.
 Heeft Jova voor zyn stoel geen rei van Engelingen
 Geschapen, wy zien haer die lyders slechts beminnen -
 Haer, voller liefdeblik van de Opperliefde waerd.
 Verstom, o aerdsche Lier, voor de Eugelin der aerd!
 Wat zeggen by die deugd de rykste lofgezangen?
 Een enkele traen zegt meer, zegt eindloos meer, op wangen
 Wie zy den blos herschonk. Hy blyft haer schoonste loon,
 Die traen, eens paerlend op hare eeuwge bloemenkroon.

Ja, Godfried keert ontroerd van zulke tafereelen,
 Wier zoete treurigheit den somberste selv' streelen,
 En looft d'Almagtige, die zulk een zwakke borst
 Met zulk een heldenmoed voor 't menschedom heeft omschorst.
 Hy wenscht het manlyk spoor dier vrouwen na te stappen,
 En, waer zy vliegen, stil de vlerken uit te klappen.

VI.

Een needrig pachthof rees, in groenende eenzaamheit,
 Met rieten dak, allengs bemoscht en overspreid

Door weemlend boomloof; doch de voorhof mistte leven.
 Geen haen bezielde dien, den pluimstaert opgeheven,
 Met al de bonte rei, waerover hy gebiedt;
 Bekrompen was de stal, en 't zooglam blaette er niet.
 Alleen de gladde koe loeide uit verzaden gorgel;
 Alleen een vinkje sprong en zong, als levend orgel
 In 't kooitje voor de deur; alleen de trouwe hond
 Maekte aen het huisgezin twee vreemde gasten kond.
 't Was Godfried, met zyn zoon, ter stille woon getreden.
 Daer strekte een brave weêuw, al doodsbleek, zieke leden
 Op de arme sponde neêr: met diep ontroerd gemoed,
 Bragt vader haer en kind d'aertsvaderlyken groet.
 Zy dankte in teedren blik voor d'onverwachten zegen.
 Een kruis hing voor de koets: zy stak het de armen tegen;
 't Sprak lafenis haer toe, voor 's werelds stemme doof.
 Wat lager slingerde 't nog groene palmenloof
 Zich om 't gewyde vocht, in steenen vat besloten.
 Een schrift, dat vader Cats godvruchten landgenooten
 In vruchtbre grysheid schonk, lag open nevens haer.
 Wel was de wand van klei, 't gezetelt ruw en zwaer.
 De slaepkoets hard, maer rust leefde in haer doodsche trekken.
 Zy liet in al heur tael het reinst geduld ontdekken,
 En was met hem vertrouwd, die zalft wanneer hy grieft.
 Er volgde op elken wensch het woord: Zoo 't God belieft!
     Maer hoe de maegd geschetst, die, aen dit bed gezeten,
 Voor moederwee de vreugd, ja, alles kon vergeten?
 De minnelyke maegd, het eenigst liefdepand
 Der zaligste echt, de troost der weduw, in wier hand

De hare samensloot, ten doortocht dezes levens -
 Hare artseny in ziekte, en schat en hoogmoed tevens -
 De lieve Lucia, de lust en eer der jeugd?
 Schoon was zy inderdaed, maer schooner nog door deugd.
 De lieve Lucia was een dier idealen,
 Gelyk er Rafaël zag in zyn droomen dalen,
 Als zyn verrukt penceel Mariaes beeldnis schiep.
 Heur lach was wellust, en heur oogstrael onschuld; diep
 Verrukte 't wyze woord haer lieven mond ontvloten.
 Zy droogde in stilte een traen, aen haer gevoel ontschoten!
 Ontweek ook harer wang de zoete lentebloos,
 Dit rouwbleek hoogde zelfs de aenvallige: als de roos,
 Die, in het ochtenduer zoo zedig staet ontloken,
 Bedroppeld met het vocht uit 's Ochtends oog gebroken.
 De blankste parel, opgevischt uit de Oosterbaer
 En om den blanken hals gesnoerd der maegdenschaer,
 Op wie het vliegend oog der balgenooten staerde,
 Verbleekt voor d'eedlen traen, dien kinderliefde baerde.
 De Vader en zyn telg heeft troosting rondgespreid.
 Zy zaligden de ramp en smaecten zaligheid.
 Zoo gaedren zy een schat van zielsherinneringen,
 Een onwaerdeerbren schat, dien tyd noch graf ontwringen.
 Zoo wordt 's mans lieveling door 's leidsmans werkend woord,
 In d'eersten bloei der jeugd, ten goede voortgespoord;
 Zoo wordt hy tot de deugd met vasten moed geprikkeld,
 En, teedre plant, vol zorg gekweekt, gesteund, ontwikkeld.
 De Vader ziet zyn werk met zelfvoldaen gemoed,
 En zegt: 'O Heer, heb dank: hetgeen ik deed is goed!'

VII.

Hy wil zyn zoon Natuer tot leermeestresse geven,
 Toont overal de hand die d'eeuwgen stroom van 't leven
 Zoo mild deed vlieten door 't geaderte der aerd;
 Hy voert hem van hysoop en ceder starrenwaert,
 Van zichtbre schoonheid tot onzichtbre bovenwereld.
 Wanneer de nachtkroon pronkt met dropplen vuers bepereld,
 Leert hy hem bidden, door bewondring weggesleept,
 Die, by doornatten blik, zich voor Gods zetel dweept.
 'Myn Zoon, spreekt Godfried, kom! De omglansde bergen pronken
 In 't Westerkimmenlicht, dat voller schynt te ontfonken.
 Hun kruin vergadert ginds, voor d'aentocht van den nacht,
 De laetste majesteit der zomeravondpracht.
 Hervoort! reeds zakt de roode zon, zoo trotsch aen 't pralen,
 En uitgebreider schauw valt in de koele dalen.
 Bezoeken wy 't altaer, gevestigd door natuer.
 Welaen! het hoog gebergte in 't plechtig biddensuer
 Beklommen. Zie de zon, gelyk een held begraven
 In zyn triomf, verzinkt, tot rust der aerdsche slaven,
 In 't overgloeide vlak van 't effen waterveld,
 Dat met de wolkengrens eenkleurig samensmelt.

'Myn Zoon, op dezen berg zyn wy den hemel nader,
 En voller bruist omhoog de bede uit hart en ader.
 Het dal verzinkt allengs by 't hooger luchtgebied,
 Waeruit de dankbre blik de schepping overziet.
 Aenschouw dien golvenplas, tot gordel uitgeslagen
 Van d'omtrek in de verte; aenschouw den vorst der dagen
 In stroomen vuer en licht gezonken! welke pracht!
 O schouwspel der natuer, die schoonst by 't afscheid lacht!
 O weêrgalooze Zon, zoo grootsch, dat steeds uw luister
 Als nieuw ons tegengloeit, by 't worstlen met het duister,
 Het zy ge 't doorbreekt of een poos te wyken schynt.
 Verheevner blinkt gy nooit, dan als ge in 't West verkwynt.
 Wie, Godes zichtbre glans, kan uwer waerdig zingen?
 Het neêrgeslagen oog der biddende aerdelingen
 Zegt meer dan Miltons harp, als hy, met blind gezicht,
 Zyn jammertoon verzucht naer 't aengebden licht.
 Rampzalig, die niets ziet van al die liefde en zegen!
 Wiens bête niet, met uw bol, het donker is ontstegen;
 Die willig de oogen sluit, waer gy verruklyk praelt,
 Ja, God in 't aenzicht schent, wiens gloed gy flauw weêrstraelt;
 Die hem ontkennen durft met zinnelooze klanken,
 Wien hy die lastertong (de booswicht!) heeft te danken,
 En blind geval vermoedt waer hy slechts orde ziet.
 Alkoesterende Vorst, leen hem uw stralen niet!
 Onwaerd is dit gedrocht uw aenblik! Diep verzonken
 In 's aerdryks ingewand, aen mynboei vastgeklonken,
 Moest hy den dorren palm, by vruchteloze klagt,
 Tot u verheffen, in d'ontzetbren kerkernacht.

Myn Zoon, zy daelt, verzinkt, en is voor ons verdwenen.
De tegenvoeter juicht: de dag is hem verschenen.'

'O Vader, roept het kind! gevoel dien harteklop.

Uw blik ontvlamt, uw voorhoofd blinkt. Gy voert my op
Met u in 't eindloos ryk der bovenzaligheden!'

Daer knielen ze op den berg, als Israël. Hun beden
Verheffen zich, vermengd in 't avonddankgeschal
Der luchtkooralen, tot den Schepper van 't heelal.

De tempelklok verspreidde op eens godvruchte klanken.
Zy wenden 't oog, en zien ze in 't gothisch luchtgat wanken
Des ouden torens, waer de laetste zonnestrael

Om flikkerde. Hun hart begreep haer schelle tael;

En 't biddend paer, wier zucht ten starren was gestegen.

Daelde, als van 't heilig brons de jongste bommen zweggen

Langs 't ingesluimerd veld, dat, moede, by dien klank

Den arbeid had gestaekt en rustte in stillen dank.

De landman teekende zich met het kruis des Heeren.

Hy offert een gebed voor hy naer huis wil keeren,

Of 't kroost hem tegensnelle en hy het weder kuss'.

Een Engel sprak in 't brons: het klepte d'Angelus!

VIII.

Verheven Tempelklok, bron van herinneringen,
O Brons, dat in het zwerk een hymne schynt te zingen!
Waer schuilt de ellendige, te deerniswaerd verstokt,
Die uwer nadenkt ongeroerd en ongeschokt?
Heeft niet dit heilig brons gejuicht op hoogtydsdagen?
Als 's Hemels luchteraut, het biddensuer geslagen,
En, toen het daglicht rees of stierf, het rustend veld
Godvruchtig overbomd; en, als van vreugd versneld,
Zyn' ouders aengekond, dat de altaersterren brandden,
Om hen te snoeren in onwrikbre liefdebanden;
En, toen het graf ons weêr een liefling had ontroofd,
Gelyk een vriend, getreurd op 't aengebeden hoofd?
Neen, als reeds de akker zwygt, by 't vruchtbre dauwdrop-lekken.
En weêr die klok herklinkt, om een gebed te wekken,
Een zucht of blik, die tot den Alvoorzienende gaet,
Dan is 't een doode slechts, dien ze onbewogen laet.

IX.

Zy daelden in het dal, en rustten in de weide,
 Waer zich de bloemenkrans ten half nog openspreidde
 Van madelieven en welriekende kamil;
 De beek, het boomloof, 't veld, 't gebergt, 't zweeg alles stil.
 Toen sprak de vader zacht: 'O Kind, in wien ik leve,
 In wien myne Ada aêmt, voor ik uw pad begeve,
 Den laetsten zegen schenke, aenhoor myn les en leer;
 En zie dit plekje steeds met zoet herdenken weêr!
 De lente, sinds ik eerst in zalig' arm u knelde,
 Strooit zestien malen nu haer korfje langs den velde.
 Vroeg is uw rede ontwaekt; gy wroet in 't slyk niet om.
 Aenhoor me: ik spreek van God en deugd en Christendom.
 'Vertwyfel nooit aen hem, wiens werk ge alom ziet pralen!
 De zonne berge aen 't oog hare onverdoofde stralen,
 Zy leent de zilvren maen een glinstrend aengezicht.
 Alzoo ontsteekt de rede aen 't ongeschapen licht
 Haer hemeltoorts, waervoor al aerdsche nacht de wicken
 Verkrimpt. Onsterflynheid, bekoorlyk ochtendkrieken,
 Dat de overzy' van 't graf met lachend licht verguldt,
 Met heerlyk vergezicht d'ontgloeiden wensch vervult,

Wat ware ons kort bestaen, moest gy het niet volmaken?
 Een bittere schimp alleen, een droom en geen ontwaken,
 Een dobbring zonder have, een landbouw zonder oegst,
 Een airenpronk, door 't stael des doods op eens verwoest!

‘De deugd is van één dag, die op den Heer niet leunde;
 Een prachtgebouw, maer dat geen vaste grondslag steunde.
 De deugd, met ons geluk in zusterlyk verband,
 Is enkel de oefening van 't opgeklaerd verstand.
 De stervling is voor 't goede en edele geboren.
 Die ingeschapen stem kan slechts de ontaerde smooren.
 Het goede ontstroomt de borst. Wie 's misdryfs afgrond delv',
 Die hem verzwelgen moet, veroordeelt eerst zich selv';
 Maer wie de deugd verkiest, met onbekrompen vryheid,
 Smaekt reeds haer eeuwig loon in 't hart vol hemelblyheid.

Dezelfde erkentenis, dezelfde zedeleer
 Ontsteekt het altaervuer den Heere heinde en veer.
 Zy spreken aen 't gevoel met godlyke openbaring,
 En geen verborgenheên omneevlen haer verklaring.
 Zy loutren onze rede, onschatbre Hemelgaef,
 En perel van de ziel, wat dwaes dien schat begraev';
 En deze handhaeft, los van elke dwalingsketen,
 Het onverjaerbaer recht der vryheid van geweten.

Gewyde liefdeleer, die Jezus broedren bragt,
 Gy maekt tot één gezin al 't menschelyk geslacht.
 Als 't Christendom ontstond, scheen 't woord weêr uitgesproken
 Dat uit de wolken klonk, den baiert doorgebroken,
 En 't daglicht schiep. In de onbesmette blanke pracht
 Van maegdendosch verscheen de Godsdienst, en de nacht

Der bartaerdy bezweek voor d'opslag harer oogen.
 Des slaefs ontboeide hand hief dankend zich ten hoogen;
 Hy viel voor 't outer neêr, door eenvoud opgesierd.
 Geen nevel dreef er om: 't licht had gezegevierd!
 Neen, geen geheimenis ontzette 't denkend wezen,
 't Geen 't alontraedslend woord van God alom mogt lezen.
 't Was Jezus Godsdienst in zyn reine oorspronklykheid,
 De perel van geen slyk besmeurd, de majesteit
 Van een ontlukenden, frischblauwen lentemorgen,
 Nog onder 't treurig kleed des winters niet verborgen.
 God en Onsterflykheid en Vryheid van den mensch
 Stelde aen gevoel en rede onovertreedbren grens.
 Ja, Jezus voerde de aerde in 't licht der eerste dagen
 Terug: hy wou zyn leer tot stelsel niet verlagen.
 Die goddelyke leer, van liefdevuer doorblaekt,
 Sprak: 'Volg d'Alvader na, opdat gy u volmaekt.
 Hy doet het zonnelicht voor brave en booze stralen,
 En op hun beider erf den milden dauwdrop dalen.
 Geen schepsel blyve u vreemd, dat d'eigen Vader groet.
 Mensch, haet uw vyand niet; bemin hem, doe hem goed!
     Niet op de bergen slechts ontvlamden nu de altaren.
 De woesteny deed zelv' haer beden opwaert varen.
 Zoo wyd de lichtstrael schoot dier zuivre zedeleer,
 Verhief de tempel der natuer zyn zuilen weêr.
 Der tyden maelstroom vloog als naer zyn bron: de roozen
 Van 't lachend Paradys zag weêr de stervling blozen.
 Een zelfde broederzucht bezielde 't Christendom,
 En koestrend was den mensch 't altaer dat d'Eeuwge glom.

Dus hoorde 't eerste volk in 't hart zyn stemme spreken,
 Zoo lang eenvoudigheid, noch onschuld was geweken.
 Geen stael doorstiet den os, rampzalig offerbloed.
 God had tot heiligdom het heilige gemoed!
 Een bloemenkransje, door de liefde saemgeweven,
 Omslingerde 't altaer, by lofzang, aengeheven
 Het zy de zon ontwaekte, of weêr ter ruste zonk,
 Of 't wislend manelicht met stillen luister blonk,
 En 't nachtblambeeuwenkoor zyn kringen rond deed dansen.
 Voor heilig kerkgewelf verstreken de eeuwge transen -
 De maen voor lampvat, zacht weêrspiegeld in de baer -
 Voor tempellichten gansch de ontstoken sterrenschae.
 Ja, 't eerste Christendom scheen Eden te herstichten:
 't Veredelde 't gevoel, 't volbragt de dierbre pligten
 Dier liefde, die geheel het mensdome diepverrukt
 In elken broeder aen den warmen boezem drukt.
 Te ras verduisterde de zon dier heuchbre dagen,
 Waerop de Christenen der wereld wieg herzagen.
 Wie schetst de gruwlenteelt der valsche Godsdienst af,
 Die aen het Christendom te ras den doodsteek gaf?
 De twisttoorts, die zy zwaiede, aen 't Godslicht niet ontstoken,
 Deed, door geen bloed gebluscht, de martelvlammen rooken.
 Gelyk het vloekgebroed, dat Jezus heeft gekruist,
 Greep zy de ketters aen, met onverbiddre vuist,
 Ja, smet de moeders in den gloed, naest zuigelingen,
 Om dat een twyfeling haer rede dorst bespringen,
 Of wyn verkeeren kon in bloed, in 't bloed van hem,
 Zoo godloos zelf geslacht door 't wreed Jeruzalem!

De dweepzucht hief weêr 't kruis, eens met dit bloed bedropen.
 En de aerde sidderde voor 't teeken dat leert hopen
 Aen 't lydend schepseldom, ja, dat het hopen leert,
 Schoon als een worm vertrapd of als een slaef verneêrd.'

Hier liep een deernistraen op Karels bleeke wangen.
 Door sombre stilte werd des vaders tael vervangen.
 Zyn stem stierf in een zucht van innig medely,
 Tot weder in zyn ziel het woord ontwaekte: 'Vry
 Van bloedvlek, rees het kruis, en overheerschte de aerde,
 Het leert den stervling zyn bestemming en zyn waerde,
 En meldt de laetste les, die Christus 't menschdom gaf,
 Wanneer hy zegepraelde op folter, vloek en graf.
 't Ryst op de bergkapel, van 't sneeuwgevlakte omgeven,
 Waer de onverdraegbre kou de bron verstopt van 't leven:
 't Verkondt den reiziger, verkild en schier ontziend,
 Nog aen, dat menschenmin voor 't kruis eens heeft gekniend.
 Het blinkt nog in de hand der broederzendingen,
 Die, met gebedeld goud, een slaef de boei ontwringen,
 Vertrapd op vreemde kust door een onchristlyk rot,
 Dat innig voor die deugd verstomt, als 't haer bespot.
 Het blinkt nog in de hand des braven, die, verloren
 In storm en nevelgrauw, den vondling op durft sporen.
 't Blinkt op den boezem nog van een doorluchten Belg,
 Die 't stomme-doove kind minde als zyn eigen telg.
 't Blinkt om den hals der maegd, wien ieder is tot broeder,
 Die bruid der menscheid is en kind van d'Albehoeder.
 't Blyft, als de regenboog, 't sein van een Liefdegod,
 Voor die het woord begrypt: De liefde is 't hoogst gebod.

O Kruis, welk een triomf zaegt ge onlangs u beschoren!
 De Man, die zich tot God des aerdryks dacht geboren,
 Het reuzenvoorhoofd als de hoogste ceder trotsch,
 En die voor laetsten troon een woeste, naekte rots
 Beklom, die eenling onzer eeuw, zoo hoog gestegen,
 Zoo laeg gezonken, lei voor u den bloedgen degen
 Ter neêr, bukte aen uw voet in zyn verlaten nood,
 Bad om wat lafenis, en sprak: Slechts God is groot!
 Gy boodt hem troost en hoop, op d'eilandrots gezeten
 Voor d'Oceaen, alleen met God en zyn geweten.
 En op het eenzaam graf, waer lang zyn assche sliep,
 Stondt ge, als een trouwe wacht, die hem ten opstand riep!

Myn Kind, zie ginds het kruis, dien groenen driesprong sierend!
 Genaek het nimmermeer dan eerbiedvol. Nog viere 't
 De zonen van het dorp; 't tooit nog hun leemen wand,
 En spreekt van Jezus liefde en 's braven vaderland.
 't Preêk u der deugden dienst, door de eeuwen niet verspoelend.
 Welke eerediensten ook, als golven samenwoelend,
 Elkaêr verdringen, God, die, 's levens Oceaen,
 Noch aengroeit, noch ontwast, bestaet en zal bestaen!'

Zoo sprak de vader en zyn telg hing aen de lippen,
 Wie hooger wysheid scheen in ieder woord te ontglippen.
 De rust zweefde over 't veld: een vlietje vloot alleen
 Met zoete kabbling voor hun voeten zangrig heen.

X.

Verrukking daelde neêr in hun doorwoelden boezem
 Van d'oppertrans, gelyk de jonge wangenbloesem
 Der bruid voor 't echtaltaer, zoet blozend. Als haer lach
 Aenvallig, kwynt állengs de uitschemerende dag.
 En Godfrieds dichterziel, van 't prachtooneel omvangen
 Der schepping, overstelpt, bidt en vloeit uit in zangen.

[Avond hymne]

Ja, de aengebeden vrouw is schoon,
 Schoon is de, aen 't stof ontvloden, Engel.
 Als 't doodsbleek aen het roosgemengel
 Paert op heur marmerkoude koon.

Die looden, toegedrukte lippen
 Omzweeft een zoete vredelach,
 En, liefdevoller dan hy plag,
 Schynt hy haer toovermond te ontglippen.

Al sloot dit zielweêrspieglend oog,
Waeruit een vreugdesterre lonkte,
De liefde, die dien blik ontfonkte,
Heerscht nog in haren wenkbrauwboog.

Geen eedler schoon die ze ooit omstraelde,
En toch heur adem is gedoofd.
Zoo liefelyk was nooit dit hoofd,
Dan als 't ter rust bezwykend daelde.

O Vorst, verhoogd door purpren mond,
Wiens gouden lokken prachtig zwieren,
Wiens hoofdwrong schittert van saffieren;
O geestinnemende Avondstond!

Die vrouw, beheerscheres der ziele,
Die op haer doodsbed innigst streelt,
Zie daer uw allertreffendst beeld,
Gy, by wier vlam ik nederkniele.

Schoon en geheimvol sterft gy uit,
Met langzaam vale en valer kleuren;
En de aerde schynt voor u te treuren,
Gelyk een stilverlaten bruid!

In zoete mymering bedolven,
Verhemelt door u 't dankgevoel.
Uw dauwdrop parelt kalm en koel,
En heerlyk daelt gy in de golven.

Gy daelt, en 't dagend sterrenvuer
 Ziet lieflyk op de rustende aerde,
 Die zich aen heilge graven paerde,
 By de ingesluimerde natuer.

Maer God blyft in 't halfduister waken,
 Als moederzorg op 't slapend wicht.
 En morgen doet zyn wenk het licht
 Met gloënde fakkel weêr ontblaken.

O Avondvorst, o majesteit
 Der schepping in den zonneluister!
 Gy biedt me, vry van zinnenkluister,
 't Tafreel der blyde onsterflykheid.

Hoe! 't eeuwig Woord, dat scheppend ruiste
 En nacht en licht in wezen riep,
 Dit woord dat my, zyn beeldnis, schiep,
 Op wien zyn adem voller bruiste,

Doet uit het nachtlyk wolkengraf,
 Aen andre blozende ochtendkimmen,
 De zon ten glorietroon herklimmen,
 En 'k zou verstuiven, ik, als 't kaf?

't Bezielde meesterstuk der schepping,
 Die 't hoofd alleen ter oppersfeer
 Verheft, zinke in de rustgroef neêr.
 Het stygt omhoog by vleugelrepping.

Met vaderlyke hand zaeit God
Het stof te samen der geslachten,
Die hooger levensvonk verwachten,
Het hartverbryzlend graf ten spot.

Gelyk de rype korenaiaren,
Zoo slapen ze allen naest elkaër.
Die schiep, vernietigt niet, voorwaer!
Zou slechts de tombe niet herbaren?

De dauwdrop der onsterflykheid
Druipt lavend op der dooden akker,
Opdat zy onze deugd verwakker',
Die 't land der levenden verbeidt.

Dael, Zon, in 't neevlig West begraven;
Dael, als de stervling in den grond:
Weldra, herryst ge van uw spond,
Om de oude renbaen door te draven.

O strael van 't aldoordringend Oog,
O zichtbaer beeld des Ongezienen,
't Is de eigen Meester, dien wy dienen.
Lof hem, die ons aen 't niet onttoog!

Lof aen de bron van albezieling,
Lof aen den Heer zoo goed als groot!
Lof zing' hem 't leven en de dood:
Wie hem bemint, vreest geen vernieling.

Derde zang.

Niemand, die Gode strydt, vermengt zich met werldsche zaken, opdat hy dien moge behagen, aen welken hy zich zelven overgegeven heeft.

PAULUS AEN TIMOTH. C. II. v. 4.

Derde Zang.
De herder en de dorpling.

I.

Als keurgesteente, slechts in zilvren kast gevat,
Bergt nog 't vergeten dorp der vaedren zedenschat;
Maer, aen den maelstroom van het stadsgewoel geklonken,
En meê- en weggesleept, is ras de deugd verzonken.
Zy is een teedre plant, die vryen luchtstroom vraegt;
Een vrucht, wier vlugtig waes een enkel adem vaegt.
Het heden slechts bestaet voor duizend stedelingen.
't Is alles voor hun ziel, warsch van herinneringen.

Wat geeft hun eenig heil, dat in de toekomst gloort,
 Indien de strenge deugd tot ééne opoffring spoort?
 Hoe zouden ze éénen stond aen 't zingenot verzaken,
 Waer hun bekrompen ziel alleen voor kon ontblaken?
 Vermaak en aersch geluk heerscht op hen onbepaald,
 Die vuige beuzeldrom, die gansch ten grave daelt,
 Verschriklyk aen zich zelv' gewroken in de smarte.
 Zy missen d'eêlsten troost: de Godsdienst van het harte.
 Die ingeschapen stem, welke ieder stervling treft,
 Welke in geen vrengde dooft en zich in 't jammer heft.
 Voor hen die outerdienst, slechts sprekend tot de zinnen.
 Hun bidden zelfs is sleur: geen weldoen, geen beminnen.
 De stofklomp ademt wel, maer dood is hunne ziel.
 De stilte van het veld zeï nooit haer plegtig: Kniel!
 De zon heeft in hun borst de erkentnis nooit ontfonkeld.
 De sluier van den nacht, geheimvol neêrgekronkeld,
 Verhoogt nooit hun gevoel, dat niets verrukking leent.
 Koel treden zy voorby der vaedren grafgesteent.
 Zoo slepen zy zich voort, die ademende dooden,
 En sluimren in, van de aerd als nietig stof vervloden,
 Terwyl hun brekend oog nog smacht naer zingenot,
 En bang en siddrend staert op de eeuwigheid en God!
 Gelukkig de akkerman! aen eigen haerd gezeten,
 Kan hy en vorstengunst en volkensmaed vergeten.
 En als zyn dankgebed (schaers smeekt hy d'Eeuwige iet.
 Die vaderlyk in zyn bevoorregt lot voorziet)
 Ten hoogen vliegt, 't zy in de landkapel der vaderen,
 In 't woud of op het veld, vloeit sneller door zyne aderen

Het onverbasterd bloed, door kuischheid voortgeteeld,
En waer hun aerd in leeft, als 't weêrgespiegeld beeld.
Geen luiheid overheerscht het dorp met alverwoesting:
De zelfde vlyt bewaert het ploegstael voor verroesting
En deugden voor 't verderf. En lyf en ziel gezond,
Ontwaken zy verheugd met elken morgenstond.
De kiesche schaemte is nog den wangen niet ontwaken.
Luid hooren zy tot hen de stem des Hemels spreken,
's Gewetens stem! en luid spreekt tot hen nacht en graf.
Hun werd geen twyfeling vervroegde hellestraf.
Hoe zou men twyflen van dit wondrental omgeven,
Van wordend en vergaend en weêr ontluikend leven?
Gastvryheid, gryze deugd, van 's werlds wieg gekend,
Die 't kroost van Ismaël in de omgedragen tent
Nog welkom heet, vindt hier, ter schâuw van strooien daken,
En haerd en sluimerkoets, en handdruk by 't ontwaken.
Voor vriend en vreemdeling gloeit hier herbergzaamheid.
Zoo vraegt het zwaluwtjen, als 't eerste loof zich breidt,
Voor haer en haer gezin een nestjen aen deez' streken:
Zy zag de wreede stad haer leemen kluisje breken.
Des landmans voorhoofd, nog voor d'achthren gryze ontbloot,
Buigt telkens biddend neêr by 't wekkend Oosterrood,
Of na zyn rustig oog den avond uit zag blozen.
Gelyk een balsemgeur van morgenlandsche roozen,
Wier bloei slechts week, zweeft hem 't herdenken van den dag
Op 't rustbed na. De slaep genaekt met lieven lach,
En slaet de wiek om hem, bevryd van folterdroomen,
Tot purpren strepen weêr de ontwaekte kimmen zoomen,

En hem de zoete dag, gelyk een vriend, bezoekt,
 Van wien ons zeegnend hart het teêr herdenken boekt.
 Geen brood zelf wordt genut, of, met ontdeken schedel,
 Stroomt eerst een dankbede uit. O Godsdienst, rein en edel,
 Aertsvaderlyke zeên, frisch als de buitenlucht,
 Waerom zyt gy zoo vroeg verpeste steên ontvlugt!
 Hier is de deugd geen zwakte, en ondeugd wereldkennis,
 De onsterflykheid geen spot, by tucht- en pligtenschennis;
 God zelf geen beuzelwoord, verdicht by preêkgeschreeuw.
 Hier roemt geen vrygeest nog op 't flikkerlicht der eeuw.

II.

Een wyze, een zendling Gods, een zoon van d'eeuwgen Vader.
 Bestuert het stille dorp, voert dit den hemel nader,
 En, als een wakend geest met blanken vleugel, sluit
 Den steedschen pestwalm van losbandigheid er uit.
 In d'open dorpschoot is des Herders dak gelegen.
 Als de arke des verbonds, juicht de akkerman het tegen.
 De deugd, die 't stil bewoont, geurt rond als veldgebloemt'.
 Geen gâ, geen telg, die met den zoetsten naem hem noemt.
 Maer 't weesje noemt, naest God, hem vader, reikt hem de armen;
 Maer de onschuld ziet door hem zich met een schild beschermen;

Maer, van den mensch bemind en de Oppermajesteit,
Draegt hy des Hemels merk: liefde en verdraegzaamheid!
Zyn woorden vallen, als orakels, uit den hoogen.
Hy daelt ten preëkstool af, als hy, die 't hoofd omtogen
Met bliksemenden glans voor 't diepgeschokte volk,
't Ontvlamd gebergt verliet, waer God sprak uit de wolk.
Zyn lof verlaegt zich niet met Cresus lyk te roemen;
Nog minder zal zyn woord den ingeslapen doemen.
Verdraegzaamheid en liefde, ook na de mensch verdween
En tot onstervling werd, is zuster en is één.
Eenvoudigheid verhoogt zyn raed en wyze reden,
Doordringend als zyn blik, verheven als zyn beden.
Zyn voorbeeld, dit 's de preëk, waermeê hy wondren doet,
En zelfs weerspannigen grypt in 't verhard gemoed.
De grysheid overstroot zyn kruin met zilvren lokken:
Nog is zyn voorhoofd van geen rimplenvoor' doortrokken.
Vriend van den gryzaert en der kindren lieveling,
Is hy het middelpunt van dien gemeentekring;
Maer nooit misbruikte hy zyn aenzien of vermogen.
Ver boven schat en troon, schiet de arendsblik dier oogen.
Hy weet, zyns Meesters ryk is van deez' wereld niet:
Hy wringt geen herdersstaf in 't rad van 't staetsgebied!
Laet duizend andren tot een aenhang samenvloeien,
Door vreemd gezag omkneld met onverbreekbre boeien;
Gescheiden van 't heelal, by hunnen broederband;
Hy is gelukkiger: hy heeft een vaderland!
Dit heilig woord is hem geen ydel klankgeklater,
Maer troostwoord, als den dorst der akkers levend water -

't Woord Godsdienst, hem geen gryns, dat huivert voor het licht.
 Maer zielsveredeling, vervulling van den pligt.
 Hy zaeit, noch maeit, noch oegst: naekt zyn de blanke wanden.
 Maer vol en zeegnend al de hem gereikte handen.
 Geen mot of roest knaegt zyn verheven schatten af.
 Hy, die de lelie een vorstinnekleedsel gaf,
 Die vaderlyk voorziet in 't daeglyksch moedervoedsel
 Van 't, in den donzen nest nog piepend, pluimloos broedsel.
 Hy die behoudt waer spruit, waer leven ooit ontlook,
 Verzorgt zyn woordentolk, zyn outerdienaer ook.
 De dorpsliefde is zyn schat, zyne inkomst en zyn weelde.
 Geen lach of lonk, die hem als 's armen danklach streelde.
 O, hoe zyn vaderhart in overmaet geniet,
 Wanneer zyn laetste wyn by 't lydend bedde vliet!
 Zyn haerd is klein en rein, en mildgezegend slingert
 Om zyn gewitte woon een kronkelende wingert.
 Zyn tuintje geurt, naby een ongedolven beek.
 De by gaêrt daer heur zoet, en 't ondier vlugt die streek.
 De koele boomgaerd biedt en groen, en vrucht, en lommer,
 Omloofde zomertent des Priesters, vry van kommer.
 Wat paelt er aen dit oord, door momlend bygedrom
 Alleen gestoord? Gods akker en Gods heiligdom!
 Zie daer de brave vriend, die, vreemd aen steden, balsem
 In Godfrieds wonde giet, en in zyn kroes vol alssem
 Der Godsdienst honigdrop, als een Voorzienigheid,
 Die in 't verlatenst hoekje ook dauw en dag verspreidt;
 Die niet alleen Euroop doopte in verlichtingsluister,
 Maer ook die kusten, lang voor ons omhuld met duister

En waer beneden 't boschgediert de stervling zonk,
 't Gevoel- en redeontwaek, by 't licht der Godsdienst, schonk.

III.

Een slapelooze vlam doet d'achtbren gryze ontblaken.
 Vertrouwt hy aller druk, hy waekt op hun vermaken;
 En na hy de offerande op 's Heeren feestdag bood,
 Wordt hy de gids, de vriend van ieder dorpsgenoot.
 Nu poost de jeugd den oegst door schuldellooze spelen:
 De vaderlandsche zang dreunt rond uit volle kelen.
 De bal doorklieft de lucht, en kaetst van hand tot hand.
 Als negen stryders, staen de kegels vastgeplant.
 Men mikt met vasten blik: de bol rolt weggesmeten,
 En 't heir valt overhoop, by luide zegekreten.
 In wedloop ylt de jeugd, met uitgerekte leên,
 En bloemenkransen zyn der loopers eertrofeên.
 Hun vreugd bestraelt de dag, geen trotsche danszael-luisters.
 Zy hoeven tot vermaek de weêrtocht niet des duisters.
 De maegd ontleent der kunst geen wangenïnkarnaet:
 Natuer en schaemte verft met blosje 't lief gelaet.
 Soms breidt een kring zich uit, en, hand in hand geslagen,
 Draeit, zingend, om den eik der overoude dagen;

Of als de vedelboog met schorre toonen krast,
 En, van de hooge ton, den zangdreun overwast,
 Danst maegd en minnares op huppelende voetjes;
 De danser voor zyn loon omhelst het meisje zoetjes
 En kust een blosjen op de wangen van zyn bruid,
 En schalt zyn zegeprael in oude deuntjes uit.
 De Herder is naby; maer, met een praetje onledig,
 Ziet hy het kusje niet, hoe zich de bruid verdedig',
 Of schynt het niet te zien. De moeder van de maegd
 Berispt den linker, die haer telgjen immer plaegt.
 't Opregte maegdelyn pleit voor het snoeprijg diefje,
 Die ras in bruiloftkrans zal springen met zyn liefje.
 De Godsdienst op het veld is minlyk van gelaet,
 En 't is een bloemenband, dien zy om broedren slaet.
 Haer tolk, de dienaer van de altaren en de graven,
 Ontvlugt geen reine vreugd, die d'akkerman kan laven,
 Maer juicht in 't stil genot van zyn onschuldig kroost,
 Dat by 't ontuchtig heil der stad van schaemte bloost.
 'De Algoede, zegt hy, lacht zyns schepsels blydschap tegen,
 En gaf tot wet: Geniet en dank my voor dien zegen!'

Neen, 't is de Godheid niet van Jezus, niet die Heer
 Zoo onbegryplyk groot, als onbegryplyk teêr,
 Het is die Vader niet, dien dorre dweepzucht huldigt,
 En dien ze, als dwingeland, van 's aerdryks ramp beschuldigt,
 Wen zy haer eigen graf met ieder daegraed delft -
 Haer graf, door 't zwart verblyf der dooden overwelfd -
 Wen zy haer lichaem tot den bloede onzalig martelt,
 Geen lente ontwaert, die zelve in 's kloosters bloemtuin dartelt,

En in geen weêrziel leeft, en in geens naesten smart
 Het troostwoord uitstort van 't meêlydend broederhart.

IV.

Klink, o godvruchte Lier, voor blyder tafereelen,
 Daer, waer natuer en deugd den braven stervling streelen!
 Het Palmenzoudagloof groent om den boerenhaerd,
 Die de overlevering der vaderen bewaert;
 Ras zal de hoogtydszon van Paeschen weder blaken.
 Dan zal verbroedering oprechte wenschen slaken,
 En, met zyn God verzoend, van vlekken zuiver, juicht
 Het volk, dat voor den Heer der jaergetyden buigt.
 De goede Vrydag ryst, by sombre regenvlagen.
 De tempelklok verstomde, en alles bidt, verslagen
 Van rouw. 't Is of de zon van schrik weêr wilde vliên,
 Om de euvelheden van de wereld niet te zien!
 Het beeld des Menschenvriends, die waer de deugd moet kampen
 Met boosheid, van het kruis haer wapent tegen rampen,
 Verdween, verborgen onder treurig floersgewaed,
 Tot de eerste Paeschklokbom dit afrukke, en 't sieraed
 Den outer wederschenk', de vreugd aen allen boezem,
 Gelyk de lente aen de aerd' heur bontgemaelden bloesem.

V.

De zomerzon straelt rond: een zee van airen bruist
 Op d'adem van den wind, die 't geelend vlak doorkruist.
 Maer voller regen plast op 't bukkend koren neder,
 Maer doller wind snort rond, by onopklarend weder.
 De landman beeft, en denkt de rampgevallen na
 Van 't dorp, en hoe geen vlyt den maeier kwam te stâ,
 Als 't neêrgeslagen graen zyn hoop had wreed bedrogen;
 En hy de onmeetlykheid, met diepwanhopige oogen,
 Vergeefs doordwalende, slechts één verwoesting vond
 Op dien ontheisterden, verpletterenden grond;
 Als zuigelingen aen de borst der moeders kermden,
 Die, weenend, huiverend, hun liefdeschat omarmden;
 Als 't dorp bezwyken moest voor fellen hongersnood,
 Waer' niet Gods hulp gedaegd, als 't koestrend morgenrood.
 De gryzaerts weenen nog om de oude rampgevaren;
 Zy malen ze aeklig af aen de ingekrompen scharen,
 Die 't naricht vergen, bleek rond hunnen stoel geschaerd.
 Hun brein heeft ongekrenkt het noodgeval bewaerd.
 Maer 't outerwierook wolkt: de hymnen zyn gestegen.
 'Dael op 't doordronken veld, o goddelyke Zegen!

O Licht- en laefnisgeest, wenk! zend uw gouden zon.
 Ontsluit den glansenstroom dier onuitputbre bron!
 Die zang doorklinkt het veld, by 't stormig bladrenruisen.
 Men ziet den tempelstoet het natte veld doorkruissen.
 O wonder! o geluk! de stormvlag, reeds gesust,
 Verdwynt; de wind slaept in, de lucht trekt op; de rust
 Heerscht in de scheppingsruimte en in de harten weder.
 De zon breekt door en lacht en lonkt op d'akker neder.
 Het lekkend kruid hergroent met liefelyker kleur,
 Het bosch ontbot alom met balzemender geur,
 En de airen heffen 't hoofd, met topzwaer overhellen,
 En zwellen 't stael weêr aen, dat spoedig haer zal vellen.
 De velden juichen in den uitgevloeiden gloed,
 En dankbaerheid vervult het biddende gemoed.

VI.

Heeft de Oogstmaend niet, van zweet het voorhoofd overdroppeld,
 Heur halve baen bereikt? Ja, 's landmans boezem poppelt
 De lachende airen toe, bedreigd door 't kromme stael.
 't Is Zondag. 't Altaer geurt van bloemen. De eerste strael
 Des dags riep aller vreugd en aller godsvrucht wakker.
 De stoet ontgolft de kerk, ter zegening van d'akker,

Een rei van maegdekens, wien om het lokkengoud
Een veldenkransje groent, schynt met den Heer vertrouwd.
Zy treên bevallig voort in blanken dosch, en dragen
De zware waschkeers der voorvaderlyke dagen,
Die ryggekleurd papier omblinkt. De fakkel knapt,
Kerkvanen zwieren; 't wierook stygt. De priester stapt
Met gouden toogstuk voort, dat by de zonne flonkert,
Als brak een strael er uit van hem die 't al verdonkert!
En boven 't achtbaer hoofd breidt zich, tot schut en tooi,
Een hemel van fluweel met breede plooi by plooi.
Een talloos tal volgt na, met saemgekruiste vingeren.
Ai zie, rond huis en hut den verschen feesttak slingeren.
Zie hen daer knielen, zie de schoone boerenroos
In 't open raem te pronk met maegdelyken bloos,
Om haren Schepper ook te huldigen. Een outer
Ryst (een omloofde terp) ginds op dien vlakken kauter.
De Priester rust er by, met zegenende hand.
Neen, hier is dank aen God geen dwang, geen slavenband!
Wees welkom, zoete geur van Eden! Allerwegen
Zyn lisch en loof en bloem gestrooid. Luid opgestegen
Ten hemel, rolt de zang de frissche velden langs.
Jeruzalem schynt hier, met palm en hoogtydskrans.
Te ontwaken uit den nacht der ingeslapen eeuwen,
Als toen zyn' lieveling, den redder der Hebreuwen,
De hymne tegendreunde, uit aller borst gestroomd:
'Gezegend, wie tot ons in 's Heeren name kooft!'

VII.

Des avonds starbodin voorspelde reeds heur glansen.
 De wolken dreven traeg aen de uitgeblauwde transen.
 De hemel scheen in rust, nog door geen vonkenheir
 Betrokken; 't veld sliep in; 't was kalmte heinde en veer.
 In garven stond alom het koren opgebonden,
 Om de onverpoosde vlyt des maeiers te verkonden.
 't Weldadig stael ontviel er menig gouden air,
 Opdat een needrige oegst de ramp beschoren waer',
 En de armoé, by 't genot waerop de schuer zou roemen,
 Het mildgezegend erf des ryken niet zou doemen.
 Zoo zorgde Boôz eens voor 't lydend huisgezin,
 En oogste zevenvoud des Heeren zegen in.
 Op morgen ziet het veld zich van zyn pracht ontblooten;
 Dan zal de forsige arm het rad des wagens stooten,
 Waerin het zwoegend ros, met bloem en blad bedekt,
 Den langgewenschten schat naer de ydle hofsteé trekt.
 Op morgen sleept het, overlaên met gouden airen,
 (Terwyl de matte stoet de jeugdige elzenblâren
 Verheft, en 't oogstlied zingt in ruchtig vreugdgespan)
 Het garvenwicht ter schuer, die 't nauw verzwelgen kan.

Dan zal de vreugd geen perk, de tong geen zwygen kennen.
 En als het laetste graen de schuer zal binnenrennen,
 Ontbloot, vol eerbied, elk het nederbukkend hoofd
 En zwygt, terwyl zyn beê den Oppervader looft!

De botgezwaiede zeis hangt op de matte schouderen.
 Het speelziek kroost genaekt, en huppelt naer hunne ouderen.
 De moeders treden aen, hun wichtjen aen de borst,
 Of juichen om den last, op blyden arm getorscht.
 (Geen vreemde boezem mag het boerenspruitje laven.)
 Zy zien de kindren voor haer stap in wedding draven,
 Wie eerst den avondzoen aen vader brengen zal,
 En 't rustig veld weêrgalmt van 't kinderlyk geschal.

Digt by een zilvren vliet, met kruid en bloem omcingeld,
 Groent de eeuwenheugende eik, van frisch plantsoen omringeld.
 Gelyk een vader, die in deugdzaam kroost herbloeit.
 Het breede boomverdek spreidt koelte: 't windtje stoeit
 Door 't murmlend loover, dat de kruin der akkervaderen
 Lang overdekte, en door de zachtgeschudde bladeren
 Zweeft ge, o Herinnering, wier uitgespannen vlerk
 Den dorpling tot een vriend vaek opvoert boven 't zwerk.
 En hem nog droomen doet van weggespoelde jaren,
 Van liefde, eens stil bedekt door de eerbare eikenblâren.

Men treedt naer d'ouden boom, al zingend, hand in hand.
 Daer wacht het avondmael, na langen zonnebrand.
 Men schoolt byeen, en bukt en hukt in 't groen ter neder.
 De moedermond herkust haer lievelingje teeder;
 Een beê wordt uitgestort, en, naer aloud gebruik,
 Gaet rond en weder rond de allengs geleêgde kruik,

En 't gerstennat voldoet aen 't dorstige verlangen.
 De frissche pruim lacht toe, met purperbruine wangen.
 De boomgaard geeft zyn ooft, door huiszorg trouw bewaerd,
 En de akker, 't voedzaem brood, uit vruchtbre voor gebaerd.
 Wat wandlaers naedren ginds, met vastgezette schreden?
 Het is de zielengids, naest Godfried aengetreden,
 Met Karel, die het paer al hupplend vergezelt.
 Hoe vrolyk gloort hun blik, den eikstam toegesnel!
 Zy komen: ieder juicht, en buigt de dierbren tegen.
 Zy zitten onder hen, en dubblen vreugd en zegen.
 Nooit scheen de schâuw meer koel, meer lieflyk 't avondrood.
 De kindren klautren op des Zielenvaders schoot,
 En stellen 't bloemenkransje op 't hoofd van d'achtbren Gryze,
 Het sprekend evenbeeld van Palestinaes Wyze!
 Het avondmael nam einde. Een ouderling, aen 't hoofd
 Der rei gezeten, nam, van kracht nog niet beroofd,
 Een van de wichtjes op, en plaetste 't in hun midden,
 Om in zyn reine tael den Eeuwige te aanbidden.
 Want hy leent de ooren liefst aen 't kinderlyk gebed,
 Nog door geen aerssch gepeins verstrooid, nog onbesmet,
 En 't eeuwig lied gelyk. De blik vest zich bewogen
 Op 't beeld der onschuld neêr, den liefling des Alhoogen!
 't Godvruchtig wichtje slaet het minlykblauwend oog,
 By 't samenpressen van de handtjes, naer omhoog;
 Een Engeltje! het knielt, en al de kniën plooiën;
 En 't schynt by ieder woord verheemling rond te strooien:
 'O Vader van 't heelal, die zit op 's hemels troon,
 Geheiligd zy uw naem door aller schepslen toon;

Uw zalig ryk koom haest ons nader, Vredekoning!
Uw wil geschiede op aerde als in de starrenwooning;
Ontsluit met elke zon uw hand, om ons te voên,
Vergeef ons elke schuld, gelyk wy 't andren doen!
Hoe zoet verleiding lokk', bevryd ons van het booze.
U lof en heerlykheid tot de uiterste avond bloze!
En 't: Amen! wedergalmt uit aller monden: aerd
En hemel zwegen stil en schenen saemgepaerd,
Om 't klemmend smeekgebed door geen geruis te stooren:
Geen windtje roerde 't loof, het luistrend veld kreeg ooren.

Verrukt ziet de ouderling het aen met liefdelonk:
Er tintelt in zyn oog een goddelyke vonk.
Hy ryst, en op zyn arm neemt hy 't aenvallig wichtje,
Zyn kleinzoon, drukt een kus op 't bollig aengezichtje,
En geeft het aen zyn zoon, die 't met een lach ontfangt,
En aen de vaderborst met zichtbre wellust prangt.

De Herder luistert nog! Het rein gebed des Heeren
Gaf veerkracht aen zyn ziel: gevoerd ter oppersferen,
Slaet zy de wieken uit en biedt hem de offerand'
Die Jezus leerde, galm van hooger vaderland.

['t Gebed des Heeren]

Wy zinken in het stof, met uitgebreide palmen,
 Voor u, voor u, wiens gunst de kinderbeê bekroont,
 En doen den zoeten naem van Vader tot u galmen,
 Die in de pracht der heemlen troont.

In 't ongeschapen licht, de wick voor 't oog geslagen,
 Met saemgevouwen hand, doorvonkeld van genot.
 Zing' 't zwevend Englenkoor den Eeuwige der dagen,
 En de aerd herhale: 'Lof aen God!'

Kome ons uw zalig ryk reeds hier beneden nader!
 Verkeer' de Serafyn hier reeds in onzen kring,
 Gehoorzaam aen uw wil, als 't wichtjen aen zyn vader -
 Als aen uw wenk de hemeling.

Wy knielen voor u neêr, in dankgevoel verzonken.
 Zend ons uw hemelbode, een laefkroes in de hand,
 Tot hy ons, langer niet in 's lichaems boei geklonken,
 Voer' naer der braven vaderland!

't Heelal is uw gezin, elk mensch is ons een broeder;
Onz' vyand drukken wy aen liefderyke borst.
Vergeef ons mede, en wisch, o Schepper, o Behoeder!
De vlek, die onze ziel bemorst.

Wy vlammen naer de kroon, op 't eind der baen gehangen.
En zuchten hemelwaert: Dat ons geen lust verlokk';
Geen goudbeurs, of geen trots, maer zaelgend zielsverlangen.
Hoe 's Boosheids adder, biezend, wrokk'!

Reik ons uw Vaderhand, zoo storten wy, noch zinken
In d'afgrond. - Grootte God, zoo is ons sterven zacht;
Zoo zal uw glorielicht ons eeuwig tegenblinken,
Na 's levens weggezonden nacht.

Zoo spreekt hy en 't gevoel bleef in 't gebed verzonken,
Dat geene uitheemsche spraek aen boeien had geklonken,
En zaligde de ziel, die 't gloeiend had gebaerd,
Oorspronklykgroot en rein, en 't oor der Godheid waerd!

Zoo spreekt de Herder; en een zielenmanna regent
 Op 't nederknielend volk. De eerwaerde gryzaert zegent
 Met vaderlyke hand den opgetogen stoet,
 En 't biddend oog ziet God in 's Westens vlammevloed!

VIII.

Zy keeren, en hun hart bewaert de heilige klanken
 Des Priesters, die alom de godsvrucht doet ontspranken.
 En stil herdenken zy, na 't volgestroomd genot,
 Hoe vroeger 't dorp verkwynde en de oogen hief tot God,
 Wen 't Fransch Wandalenras hun stille woon bestormde,
 En 't lachendst paradys in woesteny hervormde;
 Wen zoenkruis en altaer viel in het siddrend oord,
 En de ingeslapen zelf werd in zyn rust gestoord.
 Toch bleef hier de eerbied aen des altaers puin gekluisterd;
 Toch blonk de redezon, de deugd hier onverduisterd;
 Toch waekte hier de liefde op d'ouderlyken schat -
 Op 't heilige gebeente in heilgen grond bevat;
 Toch school de Godsdienst hier, terwyl de steden kraekten
 Op hare grondvest en godslasteringen braekten;
 Toch droeg de Vryheid hier geen schaemtelozen dosch.
 Bezweek het heiligdom, de tempel van het bosch

Rees voor de godsvrucht van den dorpling onbezweken:
 Elk terpje bleef er van 't vervallen outer spreken.
 Hoe juichte de akkerman, de handen saemgekneld,
 Als 't outer zegepraelde op 't Fransche vloekgeweld,
 En de eedle priester kwam van verre ballingskusten!
 De gryzaerts denken 't na, voor ze op de sponde rusten,
 En plengen 't nachtgebed met meer bezieling uit:
 Zy bidden, tot de slaep de erkentlyke oogen sluit'.

IX.

Zoo wyd het oog verdwaelt, is 't rustig heinde en verre.
 De visscher op den vloed begroette de avondsterre,
 By 't neurien van een lied, en vaert, het dobbren moê,
 Na uitgerekten wensch, zyn wachtend hutje toe.
 Hy looft den Schepper, die met werelden de wolken
 En met geschubden stoet de golven wou bevolken.
 Hy strykt de zeilen, dryft langs 't stroompad af, en hygt
 Zyn gade en kindren toe, en ook die stemme zwygt.
 De nyvre landman wil geen nacht in dag herschappen.
 Reeds is het stille dorp, al dankend, ingeslapen.
 Alleen de ontboeide dog, der akkerlieden vrind,
 Waekt in die eenzaamheid op 't dak, dat hy bemint.

Maer neen! ook 't moederhart klopt nog den zuigling tegen,
 Te midden van de rust, en smeekt Mariaes zegen,
 Terwyl ze een teedren blik op 't heilig beeld, den haerd
 Versierend, vest en op het wiegje beurtlings staert
 Van 't eenigst telgjen uit haer blyden echt gesproten,
 De hoop van haren stam, en dat eens opgeschoten
 Der oudren last verzacht, en, vreemd aen 't woest heelal,
 Met hunnen akkerbouw hun deugden erven zal.

En Godfried?... is hy door de sluimring overwonnen?
 Neen! draeide heden hem de heuglykste aller zonnen
 Niet boven 't hoofd?... Nog klinkt des Herders biddend woord,
 By 't schoone der natuer, voor hem verruklyk voort:
 Gelyk een melody, die 's moeders mond ontvloei-
 Als onze kinderkus haer zaelge liefde ontgloeide,
 En die ons later, als de jammer op ons zont,
 Door haer niet meer geheeld, toevallig tegenklont.
 Hy wil den zomernacht in al zyn staetsie smaken.
 De maen doortintelt zacht de blauwende etherdaken
 En hangt ter kimme: de onstandvaste maendbodin
 Ziet, oppermagtige, volschoone koningin
 Der heemlen, gansch een stoet trawanten om zich henen -
 Gestarnten, voor heur glans bezweken, half verdwenen,
 Met donker voorhoofd en met neêrgeslagen oog.
 Die stilte, die zoo kalm al 't scheppingsryk omtoog,
 Dit lieflyk luister- en geheimvol maengeflonker
 Wekt 's braven godsdienst op, gelyk 't halflichte donker,
 Dat zich des avonds in 't aloude woud verspreidt,
 Waer 't oog natuer hervindt in trotsche oorspronklykheid.

Wie mag die schoone, wie, die milde alvoedster groeten
En voelt in haren schoot niet ieder leed verzoeten?
Wie juicht niet innig, dieperkentelyke zoon,
Als hy haer zeetlen ziet op haren bloementroon?
Wie ziet ze de aerde alom, gelyk een bruid, versieren,
Hier, met den schedelwronk van groene populieren,
Wier fladderende vlecht vry in de wolken zwaeit;
Daer, met een grastapeet, van bloemtjes mild doorzaeid;
Ginds, met den gouden dosch van rype korenaiaren,
Of met den purpren tooi van 's boomgaerts appelaren -
Wie ziet die stroomenpracht, wier stoute kronkeling
De eentoonigheid der kunst versmaedt - dien bergenkring,
Ten ringmuer en ten schild aen 't vruchtbre dal gegeven,
En denkt niet, dankend, aen den Schepper van het leven?
Wie ziet er niet bedwelmd den wolkenôceaen,
Die op hem hangt en dryft, als 't zeenat by d'orkaen?
Hy schynt in 't nachtuer, als de sluimrende aerde, te rusten.
O onafmeetbaer vlak, de kimmen zyn uw kusten;
De ontstoken luchtvonk schynt een glinstrende eilandplaet;
Ten vuerbaek straelt de blik van 't wisselend gelaet
Der zuster van de zon op d'open troon der hemelen,
Als ze op den spiegelplas haer blanke schyf doet wemelen,
Wier schemering langs donkre golf onzeker beeft,
Gelyk een flikkerlicht dat in de verte zweeft.
Het oog, gewapend met vernufte wonderglazen,
Moge om die werelden by werelden verbazen,
In de onafzienbaerheid verkwistend rondgestrooid,
En pinken by 't tooneel verblindendgrootsch ontplooid,

Voor 't denkend wezen is die kunsthulp overbodig.
 Genoeg, dat ons het zwerk op zyn tafreelen noodig',
 Opdat de sterveling die starren tegenhyg'
 En wensche, dat hy ras, geen stervling langer, styg'
 Ten hemel, die zich spant om 't laeg verblyf der smarte;
 En, diepgeschokt tot op den bodem van het harte,
 Als door een sprank van dien flambeeuwengloed bezielt,
 In dank versmelt', met schreiend oog gebukt, geknielt;
 Opdat hy, van Gods geest almagtig aengegrepen,
 Klaeg', dat hy nog de boei, zoo ver van 't licht, moet slepen,
 En, by 't verpletterend besef van God en mensch,
 Vernietigd wegzinke in ontvlamden ballingswensch!

Is 't waer, zou 't starrenkoor, als gouden bloemenkransen
 Gestrengeld door 't gewelf van 's werelds tempeltransen,
 Een lofzang heffen in verrukkelyk akkoord,
 Door die den vloer van licht betreden, afgehoord?
 Het stof beslisse niet! maer dit, ja, dit is zeker,
 Dat de aanblik op dit koor uit d'eeuwgen wellustbeker
 Een voordrop leppen laet, en dat zyn hoorbre stem
 Ons aenmeldt: 'God alom: het schepsel eere hem!'

X.

Waer' de Almagt niet gekend, men moest hem de aerd verkonden!
 Ja, had die hemelleer één wanhoop slechts verslonden,
 Eén misdryf slechts belet, al 't schepslendom moest haer
 Eerbiedigen in 't hart en vieren op 't altaer.
 Veropenbaren u den Schepper niet uw rede,
 Uw zucht voor 't ware; uw liefde, onsterflyke offerbede,
 Vol gloed en zaligheid, ja, 't leven van de ziel,
 Die met zyn liefdeblik u in den boezem viel?
 Veropenbaren u den Schepper niet zyn werken?
 Betrouw, aenbid en hoop, wat nacht u moge omvlerken!
 De dank verwekk' 't geloof, in hopend voorgevoel:
 Dan wordt u alles licht en samenlopend doel.
 Begrypt ons brein hem niet, dat brein zoo vaek verdwareld,
 't Gevoel juicht in den Heer, de zon der zielenwareld:
 Elk hart, dat menschlyk klopt, vat hare stralen op.
 Die zon weêrspiegelt zich in zee en waterdrop!

XI.

Hy is: de koeltjes die door 't boomgebladert ruiselen,
 En 't murmlend golfje, dat eentoonig voort blyft suiselen,
 Verkondigt hem zoo luid, als 's donders grof gebrom
 Of de opgeschuimde zee, in hare ontzagbre kom
 Gebreideld door de hand die alles heeft geschapen,
 Die ons bewaert, en wekt, by 't voorgeslacht ontslapen.
 De Onsterflynheid staet vast: die hoop leeft in den dood!
 Zoo spelt men reeds den dag in 't stervend avondrood.
 Die hoop leeft in den dood, maer eindloos meer verheven,
 Als toen de banneling nog was geboeid aen 't leven.
 De ziel ontworstelt zich, en klapwiekt vry en bly
 De kluisters uit van haer verdeelde heerschappy.
 Het eindig wezen moet allengs tot kennis ryen:
 Het wil vergeefs in 't stof d'Oneindige begrypen.
 't Gevoelt niet wie hy is, maer dat hy moet bestaen!
 Dit zalig licht kan in geen twyfelnacht vergaen;
 Die onverdoofbre zucht heeft de Eeuwige ingeboezemd.
 Zy is de frissche roos, die 't lieflykst bloeit en bloesemt,
 En haren purpren schoot het balzemrykst ontsluit,
 Te midden van het groen en hooggeschoten kruid,

Uit 's stervlings vruchtbare asch ontloken, om van 't leven
En van de ontwaking daer een zinnebeeld te geven.
Verbrak verwarring zelfs den loopkring der natuer,
Verloor het kleed der nacht het troostend starrenvuer,
Verzonk' de zon, verginge al wat de Schepper baerde,
Geloovig knielde nog de Hoop op 't lyk der aerde,
Verzekerd dat de Liefde, uit d'eeuwgen liefdegloed
Hervoort gevloed, op 't graf de zege vieren moet;
Dat hy, die gaf en nam, ook eenmael weêr zal geven,
En dat de Heer des doods de Heer ook is van 't leven.

Ja, 't stelsel dat de ziel verlaegt, verdierelykt,
Is aerdsch, is doemenswaerd: dit slechts, dat haer verrykt
Met deugd, vertrouwen, troost, met hemelsche gedachten,
Is waerheid, komt van God en sterft met geen geslachten!

Vierde zang.

Het pad der rechtvaardigen gaet, als een blinkend licht, voort, en groert
aen tot den vollen dag.

SPREUK. IV. 18.

Vierde Zang.
't Vaerwel en de hoop des wederziens.

I.

Als vader Noachs hand het duifje weg liet vliegen,
Zag men den zendeling in 't wolkplein eenzaam wiegen,
Met blyontploide vlerk en uitgezette borst;
't Gevoelde weêr zich vry, met verschen moed omschorst,
En aênde in de open lucht een nieuwen stroom van leven.
Maer na 't, het weemlend blauw des ethers doorgedreven,
Een enkel plekje zocht voor d'afgetobden voet,
Een enklen boom, die 't hoofd uit d'akeligen vloed

Mogt heffen, vond het niets: de schepping lag bedolven
 In de onafzienbaerheid der neêrgeplaste golven!
 Daer, waer 't zyn gaeiken eens, in 't liefdryk donzen nest,
 Verborgen onder 't loof, had aen de borst geprest,
 Waer alles zegen was, genot, liefde en bezieling,
 Was alles somberheid, ontbering, dood, vernieling.
 En 't vloog, het vloog altyd; 't vloog reeds den ganschen dag.
 De nacht brak aen; zyn kracht bezweek: het zuchtte, en zag
 Voor uitzicht slechts het graf, met opgesparde kaken
 Toegapend: eensklaps schynt een hulpgevaert te naken.
 't Is de ark, die dobbert, in 't verflauwend avondrood,
 Op 't morrende gebied van d'algemeenen dood.
 Het duifje kirt van vreugd en vliegt zyn schuilplaets binnen,
 Hervindt zyn lieveling en leeft weêr om te minnen.

Godvruchtige Eenzaamheid, den pelgrim dezer aerd'
 Zyt gy des Heeren ark, ten jongsten nood bewaerd.
 Als 't uitgeflikkerd heil der stad ons heeft begeven,
 Belooft ons veld en dorp verdubbeld zieleleven.
 Hoe verder van de stad, hoe nader aen de rust:
 Wien 's werelds zee ontzinkt, die landt aen 's hemels kust!
 De stille Godsdienst is 't gewoel der vest ontvlogen,
 En naer een strooien dak en kleien haerd getogen.
 Hier, in den schoot van 't dorp, vindt gy nog de eerste Kerk,
 Aen staetsbelangen vreemd en 't glansryk hoofd in 't zwerk.
 By stedelingen heerscht de Godsdienst meest uit voordeel,
 Uit sleur, uit slavendwang. Ze schynt hun zelfs vooroordeel.
 Dat, als 't geloof aen 's afgronds dienst, moest uitgeroeid,
 Waer' 't dom gepeupel door haer breidel niet geboeid.

II

Nu komt de Winter aen. Zyne uitgeschemerde oogen
 Staen met een nevelwolk, als rouwfloers, overtogen;
 De schedel is besneeuwd; verkegeld, de ysbre baerd.
 Droef bukt de gryzaert naer de alom versteenigde aerd';
 Met zichtbren ademtocht schynt hem de long te zwoegen.
 Schoon eeuwge rimpelen zyn voorhoofd diep doorploegen,
 Beknelt zyn reuzenvuist d'ontzachelyken staf
 Die zelfs den snelsten stroom verkeert in zwygend graf,
 Met dik kristal bevloerd. By de opgetaste vlokken
 Der sneeuw, houdt hy natuer verborgen, overtrokken
 Met blanken lykdoek, doch waer onder 's levens keest
 Zich stil ontwikkelt tot 't ontwaek van 't lentefeest.
 Die dwingland, uit den nacht van 't Noorden losgebroken,
 Doet langs het naekte veld de nevelschimmen spookten.
 Verwoesting waert alom op zyn ontzetbren tred.
 Maer die vertrapte grond maekt hy tot vruchtbaer bed
 Van spruit, en knop, en bloem, die, aen 't verderf ontweken,
 By 't labberkoeltje weêr het hoofdjen op zal steken.
 Het jaer, dat in den sneeuw de voeten voortsleept, beeft
 Zyn eindpael nader, door zoo menig niet beleefd!

Het Kersfeest schiet zyn glans in 't middernachtlyk donker.
 't Latyn verstomt voor 't vlaemsch, by 's tempels lampgeflonker,
 Geheimvol als de Heer, wien 't plegtig tegengloort,
 En 't zegelied ontwaekt in vaderlansch akkoord.
 Door 't kerkrum wedergalmt, om in 't gemoed te dringen:
 'Den Hoogste lof, en vreë den braven stervelingen!
 Zy heerscht, die hemelvrede in 't werkzaam huisgezin,
 Da[t] voor geen grooten kruipt by 't daeglyksch broodgewin,
 En 's Allerhoogsten lof niet huichelt voor de menschen,
 Noch hem het heilig oor vermoeit door ydle wenschen.

III.

Het huisgenot ontvlood den haerd van Godfried niet:
 En, mort geen vlietje meer, der Dichtkunst nektar vliet
 Met onbekrompen teug, gelyk een bron ontsprongen
 In woesteny, en laeft de kittelkeurge tongen.
 Nauw is de flauwer toorts der dagen uitgebluscht,
 Terwyl de trouwe hond aen 's meesters voeten rust,
 By d'aengestookten haerd, waerin de vuervonk spartelt.
 En 't sysjen in de kooi al fluitend danst en dartelt,
 En 't bonte dier, waer voor het muisje vlugt, hier vrind
 Van d'ouden hond, half slaept en van genoeggen spint,

Wordt vaak een heerlyk schrift met wellust opgeslagen,
 Als by den wandeltocht der jonge lentedagen.
 's Lands Poëzy heeft hun haer vruchthoorn uitgestort.
 De winteravond is voor 't rein genot te kort.
 Ook Karels brein en hart geniet: hy leest of luistert,
 En zyn geheele ziel is aen het boek gekluisterd.
 Geliefde vader Cats! beminnelyke Feith!
 O Landweldoeners, schoon met grafnacht overspreid,
 Stem van Jehova selv', die hem gewyde snaren
 Bezielt voor de eeuwigheid! Verhoogden, 't stof ontvaren,
 Uw lied verkwikt den Belg! 't Is meer dan menschentael:
 Zacht, als de koestring van den winterzonnestrael,
 Zoet, als de moederkus na verbezochte wegen,
 En onvergeetbaer als eens vaders jongste zegen,
 Zorgvuldiger bewaerd dan 't kostelykst kleinood.
 Natuer selv' gaf 't u in, dat, in der velden schoot
 Eens uitgeboezemd, lied; het zy in Zorgvliets lommer,
 By achtbre grysheid, vry van stad- en staetsgeslommer,
 Maer zwoegend nog voor 't land; het zy in Boschwyks loof.
 't Leeft voort, en overklinkt de stomme gravenkloof.
 Ja, Barden, in wier hand de onsterfelyke palmen
 Zich heffen, de eedle toon blyft ook onsterflyk galmen.
 Ge ontstaekt der Godsdienst vlam: de nacht der twyfling door-
 Gevloën, blinkt zy voor 't Land met onverdoofbren gloor!
 Of steigert Bilderdyk, die arend aller zangeren,
 Met hen omhoog, Gods geest, die soms hem wou bezwangeren
 Met tintlen Poëzy, daelt op hun voorhoofd neêr,
 En, hupplend, zwiert hun voet door 't zingend starrenheir!

IV.

Zoo loopt de week zacht af, om lachend weêr te keeren.
 Maer als het plegtig klokgebom den dag des Heeren
 Verkondigt aen het dorp, dat, als het voorgelacht,
 De heilige ruste viert in stille kleederpracht,
 Dan leest men 't needrig werk d'A-Kempis toegeschreven,
 Dien Rafaël, den gids van 't eenzaam zieleleven,
 Dien milden vloed waernaer de godvrucht dorstig is,
 Terwyl zyn bron verschuilt in heilge duisternis.
 Dan wordt het godlyk boek, van kind tot kind gekomen,
 Het boek van wyze en bard, de les en troost van vromen,
 Met zilvren krap versierd, met beeldenkeur bemaeld,
 Door 't deugdryk huisgezin den koker uitgehaeld.
 Want geen legendendraf kan hunnen togt verzaden
 Naer waerheid, naer geloof, op Godgewyde paden,
 Waer hen de Herder met onwrikbre hand geleidt;
 Geen droomrig brein omfloerst voor hen de Onsterflykheid.
 Nu stroomt van 't Bybelblad der wysheid volle zegen.
 Soms klinkt een vurig lied den Onvolprysbre tegen:
 Als Isrel zong, wen 't in den koelen avondstond
 Gezeten voor de tent, zyn stem ten Hemel zond.

Dan dreunt der vaedren tael in mannelyke akkoorden,
 En innig bidden zy, die dezen beurtzang hoorden,
 Waerin de godsvrucht van verleden eeuwen aêmt,
 En die het weeldrig lied des wereldlings beschaemt.

[Beurtzang aen God]

DE ZOON.

Wen de ochtend, blozend aengetogen,
 Stapt, als eene opgepronkte bruid,
 Schalt al het schepseldom ten hoogen
 Het saemgevloeiende loflied uit.
 En grootsch ontwaekt het stargewemel,
 Wen de avond 't Westerkrip ontplooit,
 Terwyl de maen den donkren hemel
 Met zachten stralenschemer tooit.

DE VADER.

Natuer erkent de hand, wie ze alles is verschuldigd;
 Haer tael verkondigt ze aen den sterveling vol klem.
 Hy zonk beneên 't gediert, die niet d'Algoede huldigt
 By die verheven stem.

BEIDEN.

Dankt hem!

DE ZOON.

God schiep u, Mensch, om hem te minnen,
Niet om hem te bevatten, neen!
Daer toe behoeft geen hulp der zinnen,
Maer een erkentlyk hart alleen.
Dat elk voor 't Liefdewezen kniele!
Verhelder 't brein in 't redelicht.
Bied hem de Godsdienst aen der ziele,
En de offerande van den pligt!

DE VADER.

Beklaeg d'onzalige, die in verstokte snoodheid
Hem dank en dienst ontzegt, gelyk 't ontaerde kind,
By zoo veel gunst en pracht, by zoo veel goed-en grootheid:
De onzaelge is meer dan blind.

BEIDEN.

Bemint!

DE ZOON.

De bede vlieg' hem vurig nader;
 Want hy verstoot ons staemlen niet.
 Der zonnen Koning is de Vader,
 Die op het menschdom nederziet.
 Zyn wet is in één woord besloten:
 Bemin! Zoo wordt de mensch zyn zoon.
 Wie koel is voor natuergenooten,
 Buigt vruchtloos voor den liefdetroon.

DE VADER.

Zyn schoonste tempel is een onbezoedeld harte;
 De deugd, zyn hoogste dienst: geen wierook eert hem meer.
 De stilgedroogde traen, by 's evennaesten smarte,
 Is kostlyk voor den Heer.

BEIDEN.

Zinkt neêr!

DE ZOON.

Wat onverlaet durft hem ontkennen,
 O Zee, by uwe onmeetlykheid?
 Wie, hem in 't vlekloos wezen schennen,
 O Zonne, by uw majesteit?

Wie, zyne onpeilbre goedheid tergen,
 Die 't heelend kruid den zieke baert -
 Den wind verbreekt door hooge bergen,
 Dat vast gebeent der mollige aerd?

DE VADER.

Zoo ver het oog verdwaelt, biedt ons de schepping wonderen,
 En ieder wonder roept een Vaderweldaed uit.
 Op 't golvenplein, op de aerde, en in 't verblyf der donderen
 Leest gy zyn wys besluit.

BEIDEN.

Zingt luid!

DE ZOON.

In hem moogt gy een redder smeeken,
 Gy, Stofklomp, door zyn woord bezielde,
 Dien hy, als 't leemen vat, zal breken,
 Maer dien de grafmuil niet vernielt.
 Wat kunt gy anders dan hem danken,
 De tong verstomd, de borst in vuer?
 De Aertsgoedheid deed uw vonk ontspranken,
 En maekte u leenvorst der natuer.

DE VADER.

Maer waen, Vermeete! niet, aen plaets en tyd gebonden,
 Dat gy naer liefdeloos begrip zyn wet verkromt!
 Tot pligtvervulling werdt ge in 't wislend stof gezonden,
 Tot eens uw doodsuer bomt.

BEIDEN.

Verstomt!

DE ZOON.

Wen rouw en ramp ons heillot schennen,
 Stygt onze bovenaerdsche ziel
 Op ongeknotte liefdepennen
 Tot hem, voor wien ze op 't aenschyn viel.
 Geen traen rolt meer in d'alzembeker,
 Die door de deugd zelv' werd bereid.
 God is haer trooster, God haer wreker,
 En roept haer 't woord: Onsterflykheid!

DE VADER.

Een Seraf zal getrouw aen 's braven sterfbed waken;
 Een stralenkrans, om 't hoofd van d'overzaelge staen.

Voor zyn geliefden, voor zyn Schepper zal hy blaken,
En nimmermeer vergaen.

BEIDEN.

Bidt aen!

V.

Van waer staen Godfried 't oog zoo dof, zoo bleek de wangen?
Hy siddert, zelfs als hy zyn zoon aen 't hart wil prangen!
Een vreeselyke koorts woelt hem door merg en been,
En vreugd ontwykt den haerd, waer nimmer rouw verscheen.
De morgen vierde weêr zyn zegeprael op 't duister.
Maer niets zag Karel, niets van dien vernieuwden luister.
Hy leeft in vader slechts, en beeft, en hoopt, en schreit,
Maer bergt den kindertraen in mymrende eenzaamheid.
Reeds is zyne ochtendbede, als wierook, opgestegen.
Hy nadert zachtkens, vraegt den vaderlyken zegen,
En staet bemoedigd op, met hoop door 't woord beziel
Van die in minnend' arm hem lang omslingerd hield.
Een zoeter levenstint schynt op 's mans wang te blikkere,
En blyder kalmte in 't pas ontloken oog te flikkeren

Van Karel: 'k Bad voor u, en God vernam myn beê.
 Myn Vader, deel me uw heil, uw hoop, uw boezem meê!
 - 'Myn Kind, erkentlyk bloed gevloten uit myne ader,
 Die kus beloone uw deugd! Wees eens zoo zalig vader
 Als ik: zoo loone u God! Ken, waerom ik geniet!
 Wie peilt de Algoedheidsbron, die duizendbochtig vliet?
 Geen blad ontvalt den boom, dan naer des Hemels orde.
 Ligt zendt hy soms een droom, opdat ons moed omgorde,
 Wanneer neêrslagtigheid in onzen boezem zonk -
 Een droom, de star gelyk die toestraelt met een lonk!
 't Was nacht: de zoetste rust bestrooide my met bloemen.
 Een droom, een tooverbeeld (of hoe zal 't de aerde noemen?)
 Rees langzaam. Lachend groen ontlook rondsom myn bed,
 Als waer de jonge lente ons naekt met vruchtbren tred.
 Een paradyslucht geurde, een engelzangtoon vloeiende.
 't Was voller levensstroom, die door myne aedren gloeide -
 Gezondheids roozenkleur, die op myn wang ontglom:
 Myn jeugd hergroende. O vreugd! 'k was weder bruidegom.
 Daer stapt een maegd tot my, op bloemen neêrgelegen.
 Van verre klopte reeds 't verliefde hart haer tegen
 Met al het vuer, waermeê de jeugd 't eens kloppen deed.
 Ik ril van zaligheid: 't wordt hemel, waer zy treedt!
 Maer vruchtloos raedt myn oog: van wie die zachte trekken?
 Een blanke sluier zwierde, en bleef ze afgunstig dekken.
 Haer stem was als 't gemor van een geliefden vliet.
 Zy lispelde myn naem, en zuchtte: meerder niet.
 Geheimvol wyst heur hand naer de open starrenbogen;
 Ze ontsluiert zich, en, God! myn Ada steeg ten hoogen.

'k Had Ada weêrgezien in 't maegdlyk schoon der bruid.
 Vergeefs stak ik tot haer de onzaelge palmen uit:
 Ik bleef alleen op aerde, en treurde en hoopte tevens.
 Nu was de geest des doods voor my de geest des levens.
 'k Ontwaek, en 't Oost ontvonkte... O Ada!... God, wanneer
 Geeft my de nacht van 't graf myn halve ziele weêr?
 En beiden zuchtten stil: want Karel dorst niet spreken.
 Voor God die lippen sloot, wou hy ligt ze openbreken!

VI.

En Godfried kwynt, gelyk een akkerbloemtje, vroeg
 Verwelkend, is 't gekwetst door voortgedreven ploeg,
 Een blanke roos scheen op het bleek gelaet te ontluiken,
 Zyn levenstoorts ter kim van lieverleê te duiken.
 Zyn teedere ooren kwelt en kwetst het minst geluid,
 Een sluier bant het licht byna de kamer uit.
 Soms, als de matte zon in zachter gloed zich hulde
 En 't Westerhemelrond met majesteit vervulde,
 Sprak de arme zieke: Zoon, kom, breng me aen 't blyde raem:
 Dat ik ze nog eens zie, die zonne, die den naem
 Van haren Schepper kondt aen 't schepsel, dat kan denken,
 Dat hem beminnen kan, die 't dankgevoel wou schenken!

Hy tuerde zoetverkwikt op 't traegverzinkend licht,
 En sprak als met den Heer van aen- tot aengezicht,
 Gelyk eens Mozes op 't gebergte in nacht en donder,
 En heerlyk ging de zon by hun gebeden onder!
 Zoo biedt het minnend oog, dat reeds ten halve sloot,
 Den laetsten liefdeblyk, by 't worstlen met den dood;
 De liefde sterkt het, om nog eens ons toe te stralen,
 En 't schynt, wanneer het sluit, op 't graf te zegepralen!

VII.

God! langzaemslepend ryst de tempelklok en bromt.
 Nooit heeft haer brons op doffer, doodscher toon gebomd.
 Zy kondt den jongsten troost der Godsdienst aen. Elk slingeren
 Des jammerklepels schokt den dorpeling, de vingeren
 Gesloten, 't broederhart geprest, het oog bedrukt,
 En voor des levens Heer, al biddend, neêrgebukt.
 De gryze Herder treedt het treurig kerkje buiten.
 Met blooten hoofde, als hy, omvangen en omsluiten
 De Christenleden hem, een fakkel in de hand,
 En, zwygend, naedren zy des veegen stillen wand.
 Daer lag hy op de koets, met kalme en hopende oogen.
 Hy ryst ten halven lyve, en houdt zich neêrgebogen:

‘Myn Zoon (klonk 's Herders tael), des Heeren dienaar komt,
 Opdat zyn woord u spyze, en gy den stryd niet schroomt;
 Opdat der Englen brood u tot den reistoet sterke,
 En de Engel van den dood uw voorhoofd zacht omvlerke.
 Der volken Leeraer, 't beeld van liefde en sterkte en moed,
 Bereidde zich ten dood: hy bragt den afscheidsgroet
 Zyn' lievelingen toe, ten jongsten disch gelegen.
 Hem schokte 't denkbeeld, dat vergetelheid zou wegen
 Op zyn onbluschbre liefde, en die bedekken kon,
 Gelyk de duisternis de neêrgedaelde zon.
 Nu hief hy 't liefdryk oog tot zyn- tot aller Vader.
 't Heelal verzonk voor hem, de hemel kwam hem nader;
 En, als een God op aerd', den zegepraël gewis,
 Sprak hy hun 't woord: “Doet dit tot myn gedachtenis!”
 Hy brak het heilig brood, en 't ging van hand tot hande,
 En 't blyft alle eeuwen door de treffendste offerande.
 Ik reik 't u, Broeder, toe; ik, knecht des Liefdegods
 En dienaar van zyn woord, op myn bestemming trotsch,
 Ter nagedachtenis van Jezus liefde en lyden.
 Hy wandelde u hier voor in 't leven en in 't stryden
 Met d'ysselyksten dood. Nut de offerspys, Gods zoon!
 Dat een gerust vaerwel hier reeds uw deugd bekroon!'’
 En Godfried vouwt, verrukt, de koude handen samen.
 Zyn ziel leeft op zyn tong, en hemelt, en zegt: ‘Amen!’
 Nu zucht de Godheidstolk een hooger toon, een psalm,
 Een sombren weêrgalm van een sombren harpegalm,
 Wen David, in de boei geprangd der vadersmarte,
 Uit de ingewanden van den afgrond, 't biddend harte

Tot Jova hief; en sluit zyn bede, en heft de hand
 Ter zegening, en zwygt, door broederrouw vermand.
 De zoon, van wee verstikt, is tot de spond' genaderd.
 De kalme vader heeft zyn laetste kracht vergaderd:
 'Myn Zoon, leef in my voort; leef enkel voor de deugd.
 Waer alles ons ontvlugt, is ze onverliesbre vreugd.
 Blyf in der velden schoot haer reine vreugde smaken.
 Doe ze uw verstollend bloed nog van haer Godsvonk blaken.
 Wat 's aerdsch geluk? Het duert niet langer dan de wensch;
 't Wordt in de wieg gesmoord: altyd een graf tot grens!
 Het stoutst vernuft, dat eens der heemlen wet bepaelde,
 En, star van de eerste grootte, in 's menschdoms oogen straelde,
 Herhaelt, als de ouderdom zyn kilte op 't brein verspreidt,
 En 't harte ledig laet: "t Is alles ydelheid!"
 Maer één verheven daed, die God had tot getuige
 En 't bly geweten, schoon 't bezwykend lichaem buige
 Naer 't graf - geen bloemtje meer ons dorrend pad verblyd',
 Streelt d'uiters' ouderdom, en laeft den jongsten stryd.
 Myn Kind, een gade moge uwe eenzaamheid versieren!
 Blyf nevens 't veldtaer der vaedren graven vierden.
 Myn Liefeling, 'k zegen u: vaerwel! wy zien ons weêr!
 En Karel weende, en knielde, als voor een Godspraek, neêr.
 Nooit zag de troostgezant een Christen blyder sterven:
 Myn Zoon, sprak hy, wat wachtge? - Onsterfelyk loonverwerven.
 - Wat ziet gy in dien nacht? - 't Licht der onsterfelykheid.
 - Wat hoort ge? - Een starrenkoor, dat zyn gezang verbreidt.
 - Wat voelt ge? - Zaligheid van beter bovenleven.
 - Spreek (riep de Priester uit, het kruisbeeld opgeheven)!

- Ik ben gelukkig, ja! o Broeder, zoo gy wist!....
 Myne Ada!... grondloosheid!... het raedsel werd beslist!...
 O wellust! ... Maer allengs verstierf de stem des braven:
 'Geef (sprak de Gryzaert) Gode uw ziel, uw stof den graven.
 Schoon de aerde uw voet ontzink', by 't gapen van heur schoot.
 Gelukkig zyt ge, ja: gy jubelt in den dood!'

Op eens scheen zynen blik een hooger licht te ontstralen.
 Zag hy 't geliefde beeld, de minnende Ada, pralen?
 Was de Engel van den dood van gouden hemeltrans,
 Een palmtak in de hand, een witte-roozenkrans
 Om 't glinstrend voorhoofd, neêrgedaeld? Had 't Alvermogen
 Den grafnacht opgeklaerd voor 's stervlings scheemrende oogen?
 Het is, 't blyft een geheim, vergezeld door den dood:
 Die blik van zaligheid bezweek, verglaesde, sloot.
 De Priester drukt het toe, dat oog, zoo zacht en teeder.
 En Karel merkte 't niet: hy kromde aen 't voetbed neder,
 En, ryzend, zag hy eerst de kalme majesteit
 Der zielsverzaliging op 't lief gelaet gespreid.
 De onsterflykheid prentte op dit voorhoofd reeds haer stempel:
 Zyn trekken waren schoon: zyn boezem was Gods tempel!

VIII.

Triomf! het heilig graf heeft hem een palm gebaerd!
 Myn Ziel, bezing die zege, al kluistere u nog de aerd'!

[De zalige]

Gelyk een frissche bloem, die met haer geur en kleuren
 Een veld versierde, als 't licht ontwaekte aen d'Oosterboog,
 En, als 't in 't Westen stierf, met zinkend hoofd aen 't treuren,
     Verdween voor 't zoekend oog;

Zoo is hy ook daerheen, op éénen dag verzwonden,
 Hoe schoon zyn schedel rees: want ongeduldig riep
 De grafmond naer zyn prooi, en heeft den man verslonden,
     Die in den Heere ontsliep.

Verslonden?... ja, het vleesch, door been en pees vereenigd,
 En meesterlyk gewrocht uit Edens slyk, dat viel;
 Maer, na des levens kamp, heeft God zyn wee geleenigd:
 Ontkerkerd, steeg de ziel.

Die meer verheven teelt, uitvloeisel des Alhoogen,
 Beklom de ontvlamde koets des braven Elias,
 En plegtig openden voor haer de starrenbogen,
 Die d'Eeuwge waardig was.

Zy wierp den laetsten blik op deze onzalige aerde,
 Die, als een flauwend stip, in duisternis verzonk,
 Schoot pennen aen, vloog Ada toe, boog neêr, en paerde
 Haer stem, waer 't Hallel klonk.

IX.

Hier weent geen erfgenaem, met schynrouw overladen,
 Wiens oogen lachen, als zy in de goudkist baden;
 Het rouwkrip om het hoofd, de blydschap in het hart,
 En huichlend voor 't altaer, dat enkel treurde in 't zwart.
 O neen, 't is dankbaerheid, 't is trouw, 't is broederliefde.
 Die onvergeetbren rouw in borst en trekken griefde.

Het is de ramp die weent, met overkropt gemoed:
't Zyn de eerste tranen, die hy de armen storten doet!
Hy is niet meer! dit woord rolt voort van mond tot monde!
Een donderslag! een wonde, een ongeneesbre wonde!
Hier treurt zelf 't stomme dier: de trouwe wandelvrind,
De hond, door Godfried meer dan eenig dier bemint,
Wiens liefdryk hart hem vaek een lachjen af kon dwingen,
Die kwispelstaertte by zyns meesters folteringen,
De gryze Hylax huilt met sombren kreet: lang stom,
Geeft de echo dof en hol dien schorren kreet weêrom.
Zoo berst, als 't najaer al 't gebladert nederstormde,
Waerin de nachtegael zyn melodyen vormde,
De forsche Noorderwind met rustloos brommen los:
Hy zwygt, en alles zwygt in 't weduwlyke bosch.

X.

Wel hem, die 't dorp bewoont, wat hem verpynde of streelde!
Gemeen is daer de smart, gemeen is daer de weelde.
't Zyn Christenbroeders nog, wier liefde samenspant.
Men stroomt de deur uit, drukt elkaêr de droeve hand,
En plengt een traen, maer zwygt. Een achtbre gryzaert nadert.
Nog golft zyn zwierig hair, tot zilvren kroon vergaderd;

Nog stapt hy stevig aen, slechts door een stok geschraegd.
 Geen wellust heeft zyn lyfs - en zielekracht verknaegd.
 Het is een ouderling der Patriarchentyden,
 Gelyk er 't dorp aenschouwt met eerbiedvol verblyden.
 Hy nadert: kindsheid, jeugd en ryper leeftyd boog,
 En groet hem met een knik, en ondervraegt zyn oog.

‘Weent, spreekt hy, Broeders, weent! Lang zal die wonde gapen

In de opgescheurde borst: voor my, 'k zal spoedig slapen
 Aen myner vaedren zy', waer onze Godfried rust.

Hy is, gelyk de zon, in vollen glans gebluscht!
 Zyn levensloop was schoon; zyn inslaep, als zyn leven.
 Hy beefde voor het kwaed, om voor geen dood te beven.
 Ons erfdeel is zyn deugd, elk onzer is zyn kroost.

't Herdenken aen die deugd is de allerzoetste troost.
 Ik schets zyn weldaën niet: ten trots van d'albedwinger,
 Den dood, staen zy geboekt door een onfeilbren vinger
 Voor de eeuwigheid; hoe vaek verscholen, als de bloem,
 't Viooltje, in 't geurig gras, en toch der velden roem,
 Of als de bleeke maen, die 't luchtperk komt bevolken,
 Schoon ze oversluierd hang' met halfdoorluchte wolken.

'k Rep van eene enkle daed, die niet den blik ontvlood.
 Herdenkt het jammerjaer, wanneer de hongersnood
 Aen 't ydel ingewand, met stalen tanden, knaegde.
 Een storm had d' oegst vernield: geen hoop op redding daegde.
 De steedling waerde rond met mager aengezicht.
 Te denken aen zich selv' scheen allen de eerste pligt.
 Slechts Godfrieds korenschuer was van den Heer gezegend.
 Een milder drop was op zyn akkergrond geregend.

Zyn zeissen knarde door de vroeger ryper air,
 Wen de onze lag te rust, beducht voor geen gevaer.
 Ons was zyn oogstschat; hem, de wellust van te schenken.
 Men zag hem uit de hut den valen honger wenken.
 Als de Engel, die op 't pad der zwerfende Agar schoot,
 Verdreef zyn blik en woord de wanhoop en den dood.
 Gaet, sprak hy, dankt den Heer, in 't aenschyn der altaren,
 Die u dit voedsel bood: hy schiep die korenairen.
 ‘Vergeeft my, dat een traen op 's gryzaerts wangen blinkt
 By die herinnering, die nooit myn hart ontzinkt.
 Wat Christen stygt zoo hoog, dat hy hier enkel juiche?
 Wie, die voor d'Engel van den Dood gelaten buige,
 Als deez' 't bezielend oog, waer menschenliefde in lacht,
 Verbreekt, en overtrekt met onopklaerbren nacht,
 En, met de vrye ziel, vlugt, naer omhoog geschoten,
 Waer heure deugd en God door haer steeds wordt genoten?
 Hy slaept in 's Vaders schoot, die hier Gods beeldnis was.
 Een geurge liefderoos golve op zyn heilige asch!
 Rust zacht, o Godfried, in des grafs omkluistrende armen!
 Geen prachtsteen moet uw naem, moet uw gebeent beschermen.
 Gy sloot uw ballingschap, ten hemel weêrgekeerd:
 Wie God heeft nagevolgd, heeft hem genoeg geëerd!’
 Hy zwygt, en weent. Elk weent; elk mist een vriend, een broeder.
 De weduw mist een steun, en 't wichtje vraegt zyn moeder:
 ‘Waer week de brave man?’ Zy zucht; geen enkel woord,
 Maer heur godvruchte hand toont hem der zaelgen oord!

XI.

Geen reednaers lofgedreun in 't tempelkoor, geen zangen
By 't lyk, met de ydelheid der wereld nog omhangen,
Bereiken ooit dien traen, door wees of weeûw gestort
Op 't liefdebloemetje, dat nimmermeer verdort.
Moet steedsche pracht een romp tot in de groeve volgen!
Ook 't marmren graf bezwykt, eens door den tyd verzwolgen,
Maer de ongeveinsde deugd van 't needrig dorpsgeslacht,
Verheven leidstar, gloort nog in der eeuwen nacht.

XII.

Bekorelyke Deugd, uw uitgang is verrukkend!
't Is, dat gy 't stof ontstyg, de zegepalmen plukkend;
't Is, dat uw vrye ziel uw Redder tegenvliegt,
Wen 't onbevlekt gewisse in d' eeuwgen slaep u wiegt.

Geheel uw levensloop staet blinkend voor uwe oogen:
 U naekt elke eedle daed, tot laefnis toegevlogen,
 Gelyk een Godsgezant, in golvend blank gewaed,
 Den lach in 't oog, den blos der blydschap op 't gelaet.
 Die beden naken u, die edele gedachten,
 Het voorhoofd lelierein, op vlekkelooze schachten,
 Terwyl de albastren hand de gouden schale voert,
 Waerin de aanbidding geurt, die aerde aen hemel snoert.
 U naekt die Godsdienst, uwe ontroerde borst ontstegen,
 In 't geestverheffend woud, op onbezielde wegen,
 In 't levend heiligdom der biddende natuer.
 Zy naekt, en 't brekend hart vervult zy met haer vuer.
 Verkwikking dauwt ze op u, hergeeft u 't zieleleven,
 En de eerste mael ziet gy haer sluier opgeheven.
 Zy droogt er meê, by Godgewyden geestenzang,
 Het doodzweet, afgevloeid van uw geruste wang.
 De dierbren, over lang uw worstlend' arm ontzonken,
 Verwachten u, het hoofd omkroond met starrenvonken;
 Uw vader groet u weêr, als zyn geliefde spruit;
 Uw moeder steekt naer u verrukte handen uit;
 Nu schiet ge een laetsten zucht het Opperwezen tegen.
 De stervling is niet meer: hy is tot God gestegen!
 Doch 's Misdryfs jongste stond.... wat aeklig tafereel!
 Wie siddert niet te rug met magteloos penceel?
 De booze zy een roê, wanneer hy rustig leefde,
 O, dan als 't vlammen zwaerd omhoog hem tegenzweefde,
 En 't uer van loon of straf in 't scheurend luchtgewelf
 Slaet, dan is 's menschdoms roede een gruwel voor zich selv'.

De onzalige! hy ziet voor elk onzichtbre handen
Zyn gruwlen schryven op de vreesselyke wanden.
(Gelyk op 't dartel feest van d'onbezonnen vorst,
Wien 't wrekend opperregt greep in de ontzette borst.)
Die lastering, die hy in duivelwoede braekte,
Vliegt toe, met woester kreet dan of de donder kraekte,
Het rollend oog ontgloed, de klauwen uitgestrekt,
Naer de ingekrompen prooi, met doodzweet overdekt.
Hy ziet den Engel, die op zyne wieg de vleugelen
Verspreidde, en hem vergeefs wou in zyn ren beteugelen
Ten gapend' afgrond, ach! met afgewend gelaet
Aen 't weenen, dat hy naer den hoogen smeekend slaet.
Hy ziet den gryzaert, die hem 't leven schonk, de deugden
Zoo teêr inboezemde, gezeteld in Gods vreugden.
Zyn moeder mengt haer lied aen d'eeuwgen zegeprael.
Hy ziet die zaelgen weêr... voor de allerlaetste mael!
Een folterhel ontblaekt, de helle van 't geweten!
Hy ziet den Regter op d'ontvlamden stoel gezeten,
Met onverwrikbre schael, in 't eenig-vast gerigt.
Niet verder!... Eeuwig regt, hier schuift ge uw voorhang digt!

Vyfde zang.

Ook dezen zyn regtvâerdigen, wier godvrucht niet bezweken is: hunne goederen blyven hunnen stam by: heilig is het erfdeel van hun nageslacht.

ECCL. XLIV, 10.

Vyfde Zang.
't Graf en 't echtaltaer.

I.

Bleek schemert de avond uit, met ongewisse kleuren.
Het tempelklokkenpaer schynt zusterlyk te treuren,
In wedstryd met den rouw, die allen houdt bekneld.
De koude herfstwind loeit door 't omgelegen veld,
En ruist en schuifelt om, met opgezwollen kaken,
Door de onlangs uitgespreide en groene boomendaken;
En jaegt het geelend blad, al dwarlend, langs de baen,
Het sprekend zinnebeeld van ons zoo kort bestaen!

Op blanken klepper zit ge, en zwiert uw maeiend wapen,
 O Dood! Zyn hoefslag doet alom de graven gapen.
 't Wil alles u weêrstaen, en niets dat u ontsnapt;
 En nimmer ryst het op, wat ge in uw ren vertrappt.
 Ja, 't menschelyk geslacht valt, als het herfstgebladert;
 Maer teert eens ons gebeent, by 't voorgeslacht vergaderd,
 Vergeefs dat lente weêr 't herboren loof ontkrult,
 Helaes, wy slapen voort, met yzren nacht omhuld.
 Maer neen, wy slapen niet by 't weêr ontbottend loover:
 Tot eindeloos bestaen ging 't korte leven over.
 Haer windselen verbrak de zegeryke pop,
 En, prachtig vlinder, steeg ze in 't licht der heemlen op,
     Daer treedt de lykbaer voort, met rouwpracht niet omhangen,
 Maer tranen gudsen op erkentelyke wangen;
 Maer 't weesje nat er meê het laetste stukje brood,
 Dat hem de menschenvriend met vaderliefde bood;
 Maer Karel, dien hy, als een schuttende Engel, minde,
 En met natuer en deugd voor de eeuwigheid bevrindde. -
 De zoon, die 't wreed verlies nu in zyn volheid voelt,
 Verbergt het doodsch gelaet, by wat zyn borst doorwoelt.
 Hy ziet den akkerman, met vaders lievelingen,
 De dorpsbehoeftigen, de rustplaets bleek omkringen.
 De schedels zyn ontdekt in 't statig oord der dood,
 Waer de aerde hem verwacht in koelen moederschoot,
 En 't blauw arduinen kruis, met uitgestoken armen,
 Zyn heilge schaûw verbreidt, en 't lyk schynt te beschermen.
 De dierbre kist zakt in de groeve: klont en kluit
 Stort op haer neêr; 't weêrgalmt: afgrysselyk geluid!

En Karel hoorde 't aen! in 't ongevoel der smarte,
 Woog 't als een folterdroom op zyn verpletterd harte,
 En aller ziel smolt saem in de algemeene beê.
 De kerkhofgroeve sloot, en Godfried rustte in vreê!

II.

De Herfst komt, mymrend, aen, een rouwkip omgeslagen,
 En zwaait den looden staf op de ingekrompen dagen;
 Natuer bukt naer het graf, met naekt, ontheisterd hoofd,
 En in haer schoot is teel- en levenskracht verdoofd.
 De dagtoorts schynt haer glans van lieverleê te derven,
 En alles predikt luid: O mensch, gedenk te sterven!
 Maer aen die dagen selv' van zielsneêrslagtigheid
 Ontleent de Godsdienst een verheevuer majesteit.
 De blanke sluier, dien de lente om haer zag hangen,
 Wordt door een rouwfloers, by den scheppingsrouw, vervangen.
 Zy bidt voor 't outer, waer een zwarte dos op daelt,
 Bezaeid met wit gebeent door een godvruchte naeld',
 Vaek uit de nyvre hand der teedre maegd gezonken,
 Aen 't dierbaer denkbeeld van heur Vaders graf geklonken.
 Nauw grauwt de morgenlucht, by 't schuiflen van d'orkaen,
 Of 't heilig brons herbomt, dat gistren 's hemels baen

Doorklonk in vrolykheid, om 't plegtig feest te vieren
 Van die voor d'oppertroon, als morgenstarren, zwieren,
 Om deugd en menschenliefde op de aerde nog geroemd,
 En als een plant verdord, maer geenszins uitgebloomd.
 't Komt allen tot het somber feest der dooden sporen.
 Hoor! 't koos een rouwgenoot in d'ouden tempeltoren,
 En beiden bommen traeg en dof met jammerzucht.
 De dorrende aerde treurt, omneveld treurt de lucht.

III.

Ziet gy dit beenderhuis, by 't heiligdom gerezen?
 Ziet gy dien stoet er 's aerdryks niet in 't doodshoofd lezen,
 Dat aen den kruisvoet slaept, door dankbaer kroost beschreid?
 Dit Golgotha verplet des steedlings ydelheid.
 Uit de asch der vaedren breekt, met goddelyken luister,
 De vlam der Godsdienst, en verlicht der wereld duister.
 De stilte van uw ryk, outzachelyke Dood,
 Bezielt de bede, die naer 't ryk des levens schoot!
 Wat statigryzend lied rolt dreunend over d'akker,
 En zingt de doodscheid van de schepping weder wakker?

[De profundis]

Uit 's afgronds ingewanden riep ik: Heer,
Verleen, verleen myn bede opmerkzame ooren!
    Zend op ons, in zyn nacht verloren,
    't Licht van uw oogslag neêr!

Wilt gy al de ongerechtigheên doorzien,
Wie zal er voor uw aenschyn niet bezwyken?
    De stervling moet van siddring wyken
    By uw genadebiên!

Dat elk zyn steun in Jovaes goedheid stell'!
Zyn medely' ontfermt zich onzer smarte.
    Verlossen zal hy eens het harte
    Van 't schreiend Israël!

't Oog Israëls ziet naer verlossing uit,
Meer dan de wacht, in duisternis verzonken,
    En turend naer des morgens vonken,
    Die 's kommers boei ontsluit!

Uw woord staet vast, op de eeuwigheid geleund!
En onze ziel hoopt in het woord des Heeren.
Wie zal de vaste hoop verneëren,
Die op den Heere steunt?

Verheven treurgezang, de Christenrei ontstegen!
Der beden Engel klom er d'oppertroon meê tegen.

IV.

De vaen met zilvren kruis, op zwarten grond gestikt,
Zweeft hunne schreden voor. Een drom stapt onverwikt
De bedenwooning uit, by d'ochtendstrael ontsloten.
De zangerige stroom golft aen, by sombre noten.
En dryft zoo langzaam voort naer 't kalm verblyf des doods,
En in der graven schoot weêrgalmt hun hymne grootsch!

Wie is 't? De Herder met zyn kindren, met zyn schapen,
 Die hen bewaken blyft zelfs in den Heer ontslapen.
 't Zyn stervelingen, maer wier ziele zich vergroot
 By 't denkbeeld aen de deugd, hun vaedren, en den dood!

O heilge plegtigheid! o eeredienst der graven!
 O troost der vrye ziel! o schrik der ondeugdslaven!
 Wie is er zoo verstokt, zoo dierelyk ontaerd,
 Dat hy zyn blikken wend' van 't plekje, ook hem bewaerd
 Tot stoorloos bed, tot toef- en rustplaets, als een tente
 In dorre woesteny, een roozenbed der lente?
 Kom, zie de slaepkoets aen, des pelgrims voet vergund,
 En blyf, blyf daer verstokt, o steedling, zoo gy kunt!

Een moeder naekt een terp, die nauw drie voet kan tellen.
 Zy voelt den boezem nog heur liefeling tegenzwellen,
 Die daer slechts dartelde, zoo vroeg er afgescheurd.
 Vergeefs zag zy het wichtje, om wien zy eindloos treurt,
 Versieren by de vont, in 't plegtig doopontfangen,
 Met zilverdraden-kroontj', elks moeders zielverlangen,
 En dat alleen het kind bekomt, 't eerst door dit nat
 Gereinigd, sinds 't altaer in 't Godgewyde vat
 Het crisma zamelde, den stervenden ten offer.
 Ach, 't dierbaer kroontje rust, gesloten in den koffer,
 Waer in de kleene slaept, ter plaets bedekt met kruid,
 Als zwol des aerdryks schoot van trotschheid om dien buit!
 De moeder wil de terp, met minnend' arm omvangen,
 En waent het lieve kind er nog eens in te prangen.
 Zy durft niet weenen! Een verheven hoop verbiedt,
 Dat op des Engels bedtje een jammertraen vervliet'.

Zie daer dien jongeling voor 't houten kruis gebogen,
 Met witte-roozenkrans deez' ochtend nog omtogen -
 Den minnaer eener maegd, wier bruidsschat onschuld was:
 Hy zwoer haer trouw, en mint heure onvergeetbare asch.
 Als 't Vaderland bezweek, vloog hy voor 't Land te wapen,
 En 't vlocht een lauwerkrans om zyn doorluchte slapen;
 Maer tot den haerd gekeerd, die hem als zoon ontving,
 Hervond het zacht gevoel in hem een lieveling.
 Wat werd hem hoop en troost, als hy, zoo diepverslagen,
 Haer stoffyk overschot opvolgde, voortgedragen
 Door maegden uit de buert, met blanken voorschootdos,
 By blauwe-lintenzwier! - Hoe brak de onzaelge los
 In klagten, als zyn blik viel op de roozenbladeren,
 Langs 't doodspad heengezaeid! Ja, 't bloed stolde in zyne aderen,
 Als hy de bloemenkroon, aen de arme bruid ontrukte,
 Zag op de witte pelle, en knielde, in 't stof gebukt.
 Ginds staert een gryze vrouw, met uitgedoofde blikken,
 Op 't vreëverblyf van hem, wiens lach haer kon verkwikken;
 Heur eenzaam bedde treurt: zy bidt, met weenend oog,
 Dat spoedig 't bed der aerd hen weêr vereenen moog'.
 Een verschgedolven graf, dat nog geen gras bekleedde.
 Verraedt den biddenden een nieuwe sluimerstede.
 't Is die des gryzaerts, die op Godfried, op zyn vrind,
 Zyn laetste tranen stortte, en ruste naest hem vindt.
 Ook Karel wenscht, dat hy eerlang die ruste vinde:
 Nu eerst gevoelt hy diep, hoe teêr hy Vader minde;
 Nu eerst gevoelt hy diep, wat zorg hem Vader droeg,
 En bidt, en buigt, en zucht: 'Waerom stierf hy zoo vroeg?'

Maer diepe stilte heerscht: de hymne is uitgestorven:
 De Herder spreekt: 'Myn kroost, zy hebben 't heil verworven
 Den Christen toegezeid: zy slapen, door 't verdek
 Des treurwilgs overschaüwd, tot Gods bazuin hen wekk'.
 Het zaed, door hem gezaeid in dor gebeente en bonken,
 Rypt, tot het ryze, by de laetste zonnevonken.
 Aenbidt der vaedren God op hun geheiligd stof,
 En wacht, als zy, ook eens der aerde dankbren lof
 En zeeqing; wacht nog meer: de onsterfelyke looning!
 't Graf is de doortocht tot de blyde hemelwooning.
 Wat werd er van de deugd, zoo 't misdryf, in het graf
 Zich nederstortend, kon ontsnappen aen zyn straf?
 Dan waer' heur hoop een droom, die vliedt met d'ochtendluister,
 En 't lastig lustgespeen, een zelfgesmede kluister;
 't Woord God ware onzin dan, door dweepery verdicht,
 En de allersnoodste werd de zaligste welligt.
 Neen, God is 't eeuwig regt, en straft den rampbewerker.
 Tot reddingshave strekt der deugd de grafsteêkerker;
 Geen kerker, maer een bed, bevryd van alle ellend,
 Dat droomen even min als slavenboeien kent:
 Den moederschoot gelyk, die 's zuiglins leed kan sussen,
 Tot hy ontwaekt, en lacht, by teedre liefdekussen.
 Ligt delft eerlang de schup me er ook een stillen wyk...
 Myn kindren, knielt er soms, het oog naer 't starrenryk.
 Dan strekt uw Herder nog van daer beminnende armen
 U tegen, en zyne asch moog' nog uw deugd beschermen!
 O, mogte ik, juichend, als 't regtvaerdige gebeent
 Eens opspringt voor den Heer, die 't leven weêr verleent,

Als zonen myner ziel, ver boven 't stof verheven,
 U allen voeren in triomf naer 't eeuwig leven!
 Dan treurde gy niet meer om die ge altyd bemint.
 Vraegt hier u zelven slechts, of ge ze nooit hervindt!
 Het plegtig jawoord daelt uit hoogere gewelven,
 't Klimt uit dit dierbaer graf, 't spreekt godlyk in ons zelven.
 De Liefde, die niet sterft, veropenbaert ons 't licht,
 Dat in geene eeuwigheid, als de Almagt zelve, zwicht!
 De doorgebroken zon schoot eensklaps helle stralen.
 En 's gryzaerts zilvren kruin scheen reeds vooraf te pralen
 Met d'eeuwgen gloriekrans, die zaligen versiert.
 En 't overgudsend hart, dat graf en altaer viert,
 Geeft zich in zang weêr lucht langs deez' gewyde kusten,
 En de echo lispelt na: Dat zy in vrede rusten!

V.

Maer de afgemartelde aerd', spyt 's winters dorre hand,
 Die haer beknelde in een verkilden yzren band,
 Herademt, en bespot allengs den sombren roover
 Van 't haer omgordend kleed, van kruid, en bloem, en loover.
 Bemoedigd, heft zy weêr den groenen schedel op,
 Met sleutelbloemtje, madeliefje en roozenknop

Doorvlochten: alles leeft, en mint, van vreugd omschenen.
 Natuer ontstyg't heur graf, en wierp den lykdoek henen.
 De dag, hy klimme of dael', herlacht met jonglingsblos,
 Weêr zingt de nachtegael in 't wieglend eikenbosch,
 Weêr loeit in 't bogtig dal de koe op mollig klaver,
 Weêr schiet en schuimt de waterval met forsch gedaver,
 En 't krekeltjen in 't gras vernieuwt zyn schor gepiep
 Tot wie de werelden en 't gonzend mugje schiep.

Vaek treedt nu Karel naer de ontloken weide weder,
 Waer hy met vader zat, en hukt in 't groen ter neder,
 Waent, dat hem en het vlietje en ieder blad, dat roert,
 De liefelyke stem zyns vaders tegenvoert,
 Herdenkt de leer en les op de avondstond gegeven,
 Wier stille statigheid nog voor zyn oog blyft zweven,
 En, vol- en overstroombd van eeuwge kindermin,
 Drinkt daer de onsterflykheid, wellustig droomend, in!

VI.

Eens dat des avonds glans, lang worstlend tegen 't duister,
 Den hemel had omkleed met onafschetsbren luister,
 En de aengetogen nacht, met heilge plegtigheid,
 't Bestarnde mantelkleed van lieverleê verbreid;

In 't uer van fyn genot, wen 't wee, als omgeschapen,
 De onheelbre boezemwonde in balsemrust laet slapen,
 Woelde in des jonglings hart weêr 't teederste gevoel:
 Het schouwspel der natuer liet nooit dit harte koel.
 Geheimvol klom de maen, en als een maegd, omtogen
 Met blanken sluier, voor des wandlaers mymrende oogen.
 De daggloed zy een vorst, wiens majesteit ontzet -
 Een held in 't harrenas, welks flikkering verplet,
 De maen is een vriendin, die zoeten troost kan leenen,
 Wier zachtomneveld oog by onzen traen wil weenen,
 En, by de dankbre vreugd, die onze wang ontfonkt,
 Ons met een moederblik aendoenlyk tegenlonkt.
 Maer, ach! aen wie zal hy die pracht en prael nu toonen,
 Wanneer de wolken zich met goud of zilver kroonen?
 Wie deelt er in zyn lust, wie, in zyn leed voortaan?
 Wie hemelt in zyn lach, of lydt êr in zyn traen?
 Hy voelt door de eenzaamheid der schepping zich omgeven!
 Waer treft hy 't wezen aen, het leven van zyn leven?
 Hy wil, daer de avonddauw het smachtend kruid verfrischt,
 En hy, op aerde! een ziel verwant der zyne mist,
 Hy wil de bloemenspond, het graf zyns vaders naken,
 En by de dierbare asch zich Godfried waardig maken.
 Hy trad de schaduwen van d'akker Gods nooit toe,
 Of laefnis stroomde in 't hart, de smart, de hoop zelfs moé.
 De treurwilg ruiste hem, gelyk een trooststem, tegen,
 En 's ingeslapen rust werd zyn godvruchte zegen.
 Hy komt, en, by het kruis, aen 's vaders koets geplant,
 Dweept zich, naest vader, in een beter vaderland.

't Is of uit 's aerdryks schoot een dierbre hand zich strekte,
 Die nog op 't deugdenpad heur liefeling wenkte en wekte;
 't Is of de purpren roos, gegroeid by 't heilig graf,
 Voor zy in 't stof bezwyk', verhoogde geuren gaf;
 't Is of het groene grastapyt, met blyder sprieten
 Daer opgeschoten, voller weelde liet genieten,
 Die niet den leden slechts rust en verkwikking schenkt,
 Maer de afgestormde ziel met gravenkalmte drenkt.
 Hy ryst, van 't heil bedwelmd, nog in gebeên verzonken.
 Wat schouwspel houdt zyn blik verrukt en vastgeklonken?
 Een flauwe schemerglans ontsproot aen de effen kim,
 ('t Geheimvol licht gelyk, dat een beminde schim
 Omvloeit) en zilverde, by 't plotsche wolkverscheuren.
 Het was de bleeke maen: zy scheen met hem te treuren,
 En schoot een blikkring uit, die 't doodenryk bestraelt,
 Gelyk der moeder oog op 't slapend kind gedaeld.

VII.

En Karel laet van terp tot terp zyne oogen dwalen.
 Hoe! kwam een Engel neêr op de afgevloten stralen?
 Gelyk een marmren beeld, dat by een tombe staet,
 Knielt ginds eene onbekende, in somber rouwgewaed,

Terwyl langs blanken hals de ontsnoerde lokken wiegen;
Zy schynt in 't smeekgebed d'Alhooge toe te vliegen!

Ja, lieflyk is het oog, dat tot den minnaer spreekt,
Terwyl een teedre traen daeruit wellustig breekt;
Bekoorlyk is de mond, by 't lispelen der woorden,
Die zielen smelten doen, als hemelharpakkoorden;
Verruklyk is 't gegolf van 't boezemdons der bruid,
Stort zy 't ontvlamd gevoel in liefdezuchten uit,
Wanneer de mond verstomt, maer slechts verrukking ademt,
En ze in ombelzingsprang een wederziel omvademt:
Maer al die lieflykheid, schier bovenaerdsch genot,
Verzinkt by de eedle maegd, geknield in 't oog van God,
Wier blik, wier mond, wier borst, by vastgesloten palmen,
Jehovah tegengloeit, als 't stygend wierookwalmen.
Ja, zoo er iets in 't stof een vlekkeloozen geest,
Wiens harpe zingt en zucht op 't eeuwig vreugdefeest,
Verzinykt, 't is een vrouw, een zusterziel der Engelen,
Die haer godvruchte hand by 't graf komt samenstrengelen,
En, by der velden rust en schemerende maen,
Van 't graf het biddend oog verheft ter starrenbaen!

Juich, eedle jongeling, die 't schouwspel mogt aenschouwen.
Dat de Eeuwge schaers den blik des sterflings wil vertrouwen!
Hy staert - 't heelal verdween voor 't pronkstuk der natuer.
Hy hoort: en rust alom. De tempelklok sloeg 't uer
Van middernacht. Geen windtje in de open treurwilgblâren.
Slechts morde en murmelde, met mymerende baren,
Een vlietjen. En zy bad: 'Vorst van d'azuren trans,
O Vader aller wees, myn eenig schutter thans,

Gy blyft, wat my ontzink'. Ja, van 't heelal begeben.
 Voel ik uw aenzyn best, dien adem van myn leven.
 Wen alles rust en zwygt, spreekt uw verholen stem
 Tot de ingetogen ziel met goddelyker klem.
 Zy spreekt tot de eenzaamheid, in 't brons van d'ouden toren,
 In de eeuwge harmony der gouden starrenkooren,
 En in den nachtegael, by 't stervend avondrood;
 Maer nimmer treffender dan als zy uit den schoot
 Der groene legersteê van zalig-afgestorven
 Klimt, en ons zegt, dat zy herbergzaamheid verworven,
 En dat de Vader, die ze in 't korte leven riep,
 Ook voortwaekt in den nacht, dien hy rondsom hen schiep.
 De Vader!.. dat 's het woord, dat u de mensch mag geven,
 U, namelooze! die den Serafyn doet beven,
 Wanneer hy, pinkend voor uw aenschyns gloriestrael,
 Geen woorden vindt, waermeê hy 't Opperwezen mael'.
 O Vader, die uw magt, uw liefde kan ontkennen,
 Is de Engel, uit uw troon, met afgeknotte pennen,
 Gestort; is de Engel, zelfs beneên 't gediert' verlaegd.
 Het graf is hem slechts graf, waeruit geen hoopstrael daegt.
 De zon verkondt uw pracht, de maen verkondt uw liefde.
 't Verweduwlykte hart, dat troostloos jammer griede,
 Gevoelt die laving van den kuischen manelonk.
 Geliefde nacht, bezielt met starrevonk by vonk,
 Heb dank! - Myn Moeder, tot haer oorsprong opgestegen,
 Lacht telkens my zoo teêr in de avondstarre tegen.
 Ze wyst my naer het graf, dat slechts haer stof omtog,
 En, voor de morgen daegt, blykt zy my de eerste in 't oog.

Dat ik ook spoedig rust! Wat kan my nog verlokken?
 En een godvruchte snik had heur gebed voltrokken.
 De wind float langs het graf, door 't hooggeschoten gras,
 Waer in 't viooltje school, gevoed door heilige asch,
 En waer de lelie rees, gekweekt door dankbre handen,
 En zoete geuren spreidde, als altaerofferanden,
 Die ruststeê toegebracht door eeuwge kindermin.
 Nog luistert Karel toe, met hoogverrukten zin.
 Bedekt door looverschauw, verschool hy in halfduister.
 Zyn ziel, zyn gloënde ziel, ontworstelt zich den kluister
 Der aerde, vliegt tot God des maegdlyns bede na,
 En lispelt enkel, met een zucht: 'o Lucia!'

VIII.

De slaep wil vruchteloos de onruste sponde naken.
 De boezem klopt, het voorhoofd gloeit, en de oogen waken,
 Hy ziet een beeld daer staen, het beeld der lieve maegd,
 Dat voor zyn natten blik in lieven schemer daegt.
 Hy ziet den jammertraen haer lenteschoon verhoogen.
 De Hemel opent zich in heur godvruchtige oogen,
 De spiegel eener ziel, rein als het lelieblad,
 Nog, frisch en ongekreukt, met dauwdrop overspat.

Hy drinkt heur smeekgebed nog in met gretige ooren,
 Dien uitvloed eener ziel, Jehovahs beeld... Verloren
 In mymring, slaet om hem de sluimer de armen zacht,
 En 's jonglings zaligheid vlugt enkel met den nacht.

IX.

Het Oost ontwaekt; hy bidt: maer tusschen 't Opperwezen
 En hem is de eerste mael een schepsel opgerezen,
 Een zielverstrooiend beeld - een vrouw, in 't stof geknield,
 Maer 't stof ontstegen, en voor de eeuwigheid bezield.
 Hy hygt naer lucht; hy treedt zyn bange wooning buiten:
 't Aenschouwen der natuer zal ligt de boei ontsluiten,
 Die hem beknelt. 't Heelal herleeft, en juicht tot God.
 't Aêmt alles heilgevoel, eenstemmig zielsgenot.
 Het vinkje kwiksteert, springt de takken op en neder.
 Zyn klaegtoon roept het straks ontweken gaeiken weder:
 Zyn weêrhelft nadert, die hem minnend tegenzwiert;
 Hy tooverd met zyn tong, en fluit, en tierelieft;
 Zy vliegen, dwarlen, stygen lucht en wolken binnen.
 De jongling zucht, ja, zucht! hy voelt het: zy beminnen!
 De bouwman treedt naer 't land, een rappe gâ ter zy.
 Hun saemgestemde zang is liefdemelody.

Der bloemen koningin ontluikt, omkroond van knoppen,
 En purpert, versch bedauwd met diamanten droppen.
 De aerde is aanbidding, heil; de hemel, majesteit;
 Maer Karels donkre ziel, slechts nacht en eenzaamheid.

Werktuiglyk stapt hy voort, gedachteloos, en nadert
 Het zwygend oord, waer de asch der vaedren saemvergaderd
 In heilge vrede rust, na stilvolbragte taek -
 Het veld van sluimering, herschepping en ontwaek!
 Met zachtgezetten zool genaekt hy 's vaders stede:
 Het slaepvertrek verneemt aldus een stille trede.
 O schoone morgenstond! bekoorlyk schouwspel! nooit
 Zag hy zyn liefingroos met blyder blos ontploid.
 Nog tintelt bevend vocht op heure maegdenwangen,
 En aen haer geur en kleur blyft ziel en zintuig hangen.
 't Besluit vertoeft niet; reeds ontwortelde zyn hand
 Den roozenstruik: hy staet aen 's weduws graf herplant.
 'O Lelien, fluistert hy, gy, door een maegd zoo edel,
 Zoo liefdryk hier gekweekt, verheft uw blanken schedel
 Naest deze purpren bloem, die 's vaders graf omtoog:
 Een roode en witte krans streel' haer verwonderd oog!

X.

De dag verliep, o neen! verkroop met loome schreden
 Voor Karel: alles woog hem loodzwaer. 't Afgebeden
 Gestarnte blinkt in 't eind'; hy dwaelt in bosch en dal,
 Maer nergens Lucia, verveling overal.
 De tweede morgen gloort, en scheen meer traeg te ontwaken.
 Weêr doolt de jongeling, ver van de stille daken.
 Een onweêrstaenbre trek voert hem ten kerkhofgrond:
 Hy zoekt de ruste, waer zyn vader ruste vond;
 Begroet zyn groenend bed, en (onverwachte weelde!
 Meer zoet dan de eerste kus, die minnend hart ooit streeelde)
 Ziet hoe een lelie daer zich, met bedauwde plant,
 Frisch opheft. Dit geschenk komt zeker van heur hand.
 Het overweeldrig Oost, van wellustvlam ontsteken,
 Doe in een liefdetuil elk bloemtje heimlyk spreken,
 Bekoorlyk Lelieblad, ook kindermin verstaet
 Uw tael, die, met uw struik, voor Karel niet vergaet.
 'Beminde Lucia, gy hebt myn ziel begrepen,
 (Roept hy) niet langer treurt ze, in jammerboei genepen.
 O, zoo ik hopen mogt.... Neen, 't heillot waer' te groot;
 Maer 'k min u, tot my 't graf ook berge in zynen schoot.'

Is 't zinbedrog? hy staert: zyn oog schiet heldre vonken:
 Zyn Lucia genaekt. In nagepeins verzonken,
 Treedt zy het altaer toe, een graf door de aerd' genoemd,
 Waer, naest de lerie, 't pasgeplante roosgebloemt
 Vereenigd geurt. Zy ziet een' broeder weêr in Karel:
 Zy weent, en uit zyn oog breekt mede een liefdeparel.
 Hen snoert die teedre traen in eeuwgen vriendschapsband;
 En medely' is liefde, in zuivre vlam ontbrand.
 De vrouw zy 't klimop, dat, in slingerende stangen,
 Den mannenëik omarmt om stevigheid te erlangen,
 Opdat zy lave en redd', vonkt ook heur hemelgloed.
 De meeste ellende heeft meest regt op haer gemoed.
 O, die ze ontkennen kan in haer verheven waerde,
 Genoot nooit liefde of troost van de Engelin der aerde,
 En, als het stom gediert, vergeet de moederborst,
 Die liefdestroomen goot ter lessching van zyn dorst.
 Ja, Lucia bemint: de smarte, die hem grieve, die
 Maekt hem te waerder aen hare ongeveinsde liefde;
 En als zy voor de terp der beste moeder treurt,
 Is 't of zy Karels liefde in 't roosje, dat zoo geurt,
 Verrukt inaedmen moge; en Godfrieds legerstede
 Ontfangt de hulde vaek van hare zielebede!

XI.

Neen, 'k schets de reine tael niet af van 't minnend paer -
 Hun teeder zwygen, nog welsprekender voorwaer -
 Den eersten liefdekus, waerin zy trouwe zwoeren -
 Den zaelgen echtband, die in hoop hen reeds mag snoeren.
 Zy zwoeren by de deugd, die hun zoo dierbaer was,
 Zoo zuiver als hun liefde, en by de heilige asch
 Van dierbare ouders, in het veld des slaeps vereenigd,
 Waer hunner kindren smart zoo dikwyls werd gelenigd,
 Dat de eigen zielezucht, in vreugd en ongeval,
 Hen in elkanders arm bestendig strenglen zal.
 Zy schieten vaster blik nu in 't onsterfelyk leven:
 De laetste sluier des geheims is opgeheven.
 Eene ingeschapen stem voert hun de woorden aen:
 'Het denkend wezen is; het minnend, zal bestaen.
 De liefde heft op aerde ons boven 't aerdsch gewemel;
 De liefde is 't leven hier, de liefde is ginds de hemel!'

XII.

De dag genaekt, die hen naer 't outer leidt der echt,
 Waerop de bruidegom zyn liefste een kroontje vlecht
 Uit rooze - en lelieblaên, geplukt op dierbre graven.
 Hy blinkt, de hoogtyd blinkt, die hunnen eed zal staven.
 Natuer brengt overal hem 't welkom toe, in 't woud -
 Doortrillend vogellied, en in het zonnegoud
 Dat zy verkwistend strooit op verschbedauwde bladeren,
 Dat op het beekje danst en flikkert op de wateren -
 In 't windgesuis, en in de bron die stort en mort,
 En in 't geboomte dat het pachthofdak omgordt,
 Gelyk een wacht, en in de kunsteloze gaerde
 Die frisscher balsem uit de ontloken kelkjes baerde.
 't Is feest: het groen getakt zwiert al de huizen langs.
 De gildevlaggen vliegen rond: een bloemenkrans
 Hangt over 't midden der versierde straet. Uit loover
 Ryst voor de woon der bruid een zegeboog. 't Vloeit over
 Van blydschap, 't gansche dorp. Het feestschot davert los,
 En jong en oud stapt aen, in reinen zondagsdosch.
 De bruid en bruidgom volgt, op een gekroonden wagen.
 Aendoenlyk schouwspel! voor de kerk, die 't kleed wil dragen

Der vreugd, in 't groen gehuld, wacht hen een maegdekyn,
 Het blanke neteldoek vervangt het vlaemsche lyn -
 Gewaed; 't is de onschuld, die de liefde heil wil wenschen,
 Die haer de huwlykskroon met kinderzin wil tansen;
 Het is de daegraed, die een schoonen dag voerspelt,
 Als ze in hun beider hand een frisschen ruiker stelt.

De Priester, de oude vriend van Godfried, ryk omhangen
 Met 's heiligdoms gewaed, treedt toe, by jubelzangen.
 Als toen 't de zegen van een veege hand ontving,
 Knielt ons binnend paer, by 't knielen van den kring,
 Voor 't altaer, opgeschikt met bloemen pasontloken,
 Met roozen, 't maegdlyk hoofd bevallig opgestoken,
 Als lachten zy, het eerst in 't Paradyt ontstaen,
 De vreugde van de liefde en 't huwlyk weder aen.
 'k Vereen (klonk 't Priesterwoord) u in den naem des Heeren!
 Verrukking sluit den mond: volzalige oogen zweren.
 De trouwring vonkelt reeds tot eeuwig liefdepand:
 De bruidgom steekt dien vast aen een geliefde hand.
 Die reuzenzanger van alouden tyd, het orgel,
 Al dreunend, uitgestort met zangerigen gorgel,
 En stroomend door het koor in melodyen los,
 Als 't hupplend vooglenheir in 't statigdonkrend bosch -
 Dit lampvat, dat, ook 's nachts voor 't hoogaltaer aen 't waken,
 Met voller blos in 't blank albaster schynt te ontblaken -
 De geurge wassenkaers, gelyk een starrenkrans
 Van d'oppertroon gedaeld rondsom den outertrans,
 En daer met hoogtydsgloor in mild getal ontsprankelend -
 De ontglommen wierookschael, nu op- dan nederwankelend -

In 's outerknaepjes hand - die zon, die voller strael
 Door 't gothisch venster schiet, met stoutbemaeld kristael,
 En daer de Heiligen der overoude dagen
 Doet glinstren, even of ze op de echtelingen zagen
 Met hemellach - dit buigend Engelbeeldenpaer,
 Dat meê te bidden schynt, ter weêrzy' van 't altaer -
 Die Priesterstem, die in voorvaderlyke zangen
 Zich heft, door orgeltoon en koorgejuich vervangen -
 En 't knielend maegdeken, met krans en blank gewaed,
 En 't bukkend gryzaertstal, met eerbiedwaerd gelaet,
 Dit alles roert, en schokt, en doet den boezem golven:
 Nauw aêmt het biddend paer, met zegen overdolven,
 En 't lispelt hand in hand, van wellust natbeschreid:
 'Onsterflyk is de ziel: 'k min u voor de eeuwigheid!'

XIII.

Zoo voelt de Seraf diep, wen soms het vlammen duister.
 Dat d'oppertroon omvloeit, één straeltje van Gods luister
 Ontsluiert, in zyn doel ééne oorzaak lezen laet,
 Een enkel blad van 't boek der schepping openslaet,
 Een enkle schakel toont der algemeene keten,
 Een enkel woord van 't grondeloos geheim laet weten.

Hy beeft van eerbied; zyn aenbiddend voorhoofd bukt
Tot op den tempelvloer, dien 't in verneedring drukt;
De gouden cinnor viel uit zyn verbaesde vingeren;
Hy poogt met schuchtre wiek zyn aengezicht te omslingeren,
En weent den onmagtstraen, die ginds begrepen wordt.
Geen Hallel reikt er, hoe verruklyk uitgestort,
Zoo hoog. Die liefdetraen zal niet verloren rollen:
Want de aêm, die alles schiep, doet hem tot parel stollen,
Die in het wolktapyt met voller schittring lacht
Dan de onbewolkte star by winterhemelpracht!

Slotzang.
Uitboezeming.

De gansche aerde aenbidde en psalmzinge u!
Ps. LXVI, 4.

Uitboezeming.

Gelukkig, die voor de Almagt knielen,
By 't sluiten van den liefdeband;
Die vurig saemgesmolten zielen,
De trouwe hand in trouwe hand.
Die hemelvlam, door God geschapen,
By ramp - noch grafnacht ingeslapen,
Verdooft noch op - noch onder de aerd'.
Ja, starren sterven, zonnen zinken!
De liefdevlam blyft eeuwig blinken:
Des Eeuwgen wil heeft die gebaerd.

Verzaek, verzaek uw eigen harte,
 Godslooचनाer; verloochen u.
 Te rug van teedre liefdesmarte,
 En dat uw ziel van d'echtband gruw'.
 Een vrouwe slechts prest ge aen den boezem,
 Geen' Engel. 't Graf scheurt op; de bloesem
 Van éénen dag verdorde en viel.
 Wat mint uw wanhoop, dol van zinnen,
 Dat overschot, omhuld met linnen?
 Niets mint men eeuwig dan de ziel!

Bekoorelyke rust der graven,
 Waer 't needrig dorp van verre blauwt,
 Uw stilte schrikke de aerdsche slaven,
 't Is daer, dat liefde laefnis dauwt.
 Daer bidt, in hemelsche gedachten
 Het kroost op 't stof van voorgeslachten,
 Dat vooring in het rein gebed.
 De treurwilg bukt er, zacht aen 't ruisen,
 De eentoonig droeve golven bruisen,
 De grafroos geurt er onbesmet.

Als 't schilderachtig landschap hevelt
 In zachtverstervend avondrood,
 En, door vergrauwde tint omneveld,
 Ons lokt ten kalmen kerkhofschoot;
 Als op den spitsen tempeltoren
 Het klokje bidt, met de aerdsche kooren,

En uitdooft met den jongsten strael;
 Als zelf de vogel schynt te zwygen,
 Om Gode een dankzucht toe te hygen,
 In de overschaûwde looverzael;

Ontvlugt dan, dwaze stedewormen,
 Die God vergeet, ontkent, bestrydt,
 De driften, die u nog bestormen,
 Wen 't graf voor u reeds opensplyt.
 Ontvlugt uw dartle duizelkringen;
 Wordt op deez' tomben hemelingen,
 Diepneêrgevallen geestenstoet.
 Leert, leert daer uw verheven waerde:
 Voorwaer, gy zyt te groot voor de aerde;
 Stygt, en vliegt in den zonnegloed!

Gevoelt ge uw niet, dan kent ge uw grootheid:
 Dan kent ge hem, uit wien ze vliet.
 Ja, trapt hier op den kop der snoodheid,
 Waer gy de rust der braven ziet.
 Knielt hier voor uwer vaedren Vader;
 Uw bede rolle uit hart en ader;
 Knielt, bukt, en staet gezegend op.
 Ziet hier de Onsterflykheid aen 't kriecken.
 Schiet aen uw afgeleide wieken,
 En klimt in aller heemlen top.

De aen 't voorgeslacht verwante zielen
 Genaken hunne legersteê;

Zy komen daer godvruchtig knielen,
 By de uitgestorte erkentnisbeê.
 En de ouderlyke schimmen dalen,
 By de uitgegloorde zonnestrallen,
 En staren op het biddend oog,
 Dat, als 't eerlang ook zal verglazen,
 Den dood door koenheid zal verbazen,
 En rustig ryzen naer omhoog.

De teedre Godsdienst van de velden
 Is uit de Liefde voortgevloeid;
 Waer immer dankbre boezems zwelden,
 Heeft zy den sterveling ontgloeid.
 't Heelal is haer gewyde tempel.
 Zy vliegt de wolken in, dien drempel
 Van Gods verborgen heiligdom.
 Daelt zy van daer op 't menschdom weder,
 Zy knielt voor 't graf, als altaer, neder,
 En bidt, van zaelge aenbidding stom!

Wat voorschrift is niet overbodig
 Tot offer der erkentenis?
 Wat wet, o stervling, is er noodig
 Tot de eerdienst van wie Eeuwig is?
 Zy werd u dieper ingedreven
 Dan steenen taeflen ze ooit beschreven.
 Wie voelt geen dankbren kindergloed
 Voor die, door ééne zyner vonken,

Hem 't zieleleven heeft geschonken,
 Voor de eerste bron van alle goed?

Die eeredienst is onverganklyk,
 Is eeuwig, als zyn voorwerp zelf;
 Van plaets en tyden onafhanklyk,
 Wat andre men een grafsteê delv'.
 Natuer, heur hooge priesteresse,
 Etst de onuitwischbre leer en lesse
 In ieder denkend brein; ze ontbrandt
 Elk harte, dat voor de onschuld ademt,
 Die godlyke eeredienst omvademt
 Al 't menschdom in een broederband!

Ja, ze overleeft de stomme graven;
 Zy huldigt hier en ginds den Heer,
 En geeft de in hem verslonden braven
 't Gevoel van d'eersten stervling weêr.
 Volheerlyk glansend by het kouter,
 Maekt zy de ziele tot haer outer,
 Waer ze immer klopp' van dankbre vreugd.
 Geloof en hoop en liefde ontstekend,
 Maekt ze ieder, die by 't menschdom rekt,
 Tot priester van Gods wet, de deugd!

O Godsdienst, Serafyn der aerde,
 Die bly tot d'Ongeschapen snelt,
 Hoe schoon, hoe dierbaer is uw waerde,
 Wen gy geen slaef zyt van 't geweld,

Wen gy, op 't rein altaer gezeten,
Des menschdoms inspraek en geweten
Door magtspreuk kromdraeit, noch verkracht;
Wen gy de rede niet verdonkert,
En, telg van hem, dien 't licht omflonkert,
Geene offers toewydt aen den nacht!

De Heer, in wien wy ons bewegen
En leven, wiens geslacht we zyn,
Wien onze erkentnis bidt by zegen,
En onze smeektraen in de pyn,
Niet hy behoeft onze offeranden,
Onz' hymnen, by geheven handen,
In de eenzaamheid of 't huis van God;
Neen! maer der Godsdienst offerblaking
Behoeven wy tot zelfvolmaking,
En zielverheffend zelfgenot.

O gy, wiens naem alle eeuwen stamelen,
O aller zonnen bovenzoon,
Wier licht geen brandglas kan verzamelen,
O aller wezens eeuwge bron,
Wien 't koor, dat voor uw troon mag zwieren,
Op zilvren wiek, by gouden lieren,
Het driemaal Heilig! daevren doet;
Maer die het lied ook uit doet golven
Van ons, nog in den nacht bedolven,
Tot 's beter levens morgengloed;

Onnoemlyk, onbegryplyk Wezen!
Die my een ziel, my zangen schonkt;
Wiens naem 'k in vlamvend schrift mag lezen,
Wen 's nachts uw luchtpaleis ontvonkt;
Wiens naem ik zacht my toe hoor suisen
Waer windtjes lisplen, vlietjes ruisen,
Langs de akkers, die ge in prachtkleed dost;
Wiens hand my, zalig opgetogen,
Voert in den glans der starrenbogen,
Van 't kerkerslot des lyfs verlost!

O Heer, die in de zonômwieling,
 In 't maengeglim ons tegenblinkt;
 O 's levens adem, breinbezieling,
 Gy, wien myn stemme tegenklinkt,
 Om 't licht van morgen, 't brood van heden,
 Aenvaerd myn toonen voor gebeden,
 Myn dankbaerheid voor wierookwolk,
 En laet, na 's ballings korte dagen,
 Die toonen, is 't uw welbehagen,
 Beklyven voor het Neêrlandsch volk!

Als 't plechtig reekningsuer zal naken,
 En, zwygend, uw gezant my wenkt,
 En 'k inslaep, om verrukt te ontwaken,
 Of... vreeslyk of!... dan nog, dan schenkt
 't Herdenken aen deez' reine zangen,
 Wat loodzwaer my het hart moog' prangen,
 Veraedming in den jongsten stryd.
 't Zal, hoe bezoedeld, kalmer kloppen.
 Ja, 't denkbeeld koelt myn doodzweetdroppen:
 'k Heb d'Eeuwige myn lier gewyd!

EINDE.